ХОЁРДОХИ КВАРТАЛАЙ ДҮҮРЭТЭР ХОРЁОД ХОНОГ ҮЛЭБЭ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

5 (9274) | 1960 оной июниин 8, среда | Сэн 20 мүнгэн

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАД! ЭНЭ ҺАРА СОО ДАЙШАЛХЫ ИИМЭ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ УЯЛГАТАЙБДИ:

Хэлэһэн үгэдөө хүрэ, Абаһан уялгаяа дүүргэ

- **65** мянган центнер мяха,
- **123,5** мянган центнер һү,
- **2290** тонно нооһо,
- **6** миллион үндэгэ худалдаха.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЖЭ, СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАЯА ЗААТАГҮЙ ДҮҮРГЭХЫН, АБАҺАН ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГАА БАТААР БАРИХЫН ТҮЛӨӨ ЭРИД ШАНГААР ТЭМСЭЭ!

ИЮНЬ—ХОЁРДОХИ КВАРТАЛАЙ ШИИДХЭХЫ ҺАРА

50 оной 5 һара үнгэрбэ. Энэ саа соо хүдөө ажахыдамнай хэгдээб, хэр ехэ амжалта түйлаб, ямар бэрхэшээлнүүд ушагэнэн асуудалай ажалшан бүие һонирхуулжа байһаниинь э. Юрэнхыгөөр хэлэбэл, түлын кварталда ажал хэрэгнай алтатайгаар ябуулагдаа. Иланмалай ашаг шэмэ абаха, гүэ тушааха талаар ехэ хүдэлмээгдээ. Тиигэжэ РСФСР-эй Мирнүүдэй Советэй дамжуулгын ин тугта республикымнай хүдөө ын ажалшад хүртөө һэн.

ёрдохишье кварталда хабарай лгые бараг һайнаар дүүргэжэ ан, малай ашаг шэмэ абаха д жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн гэһэн ажахынууд олон. Амжалүйлаһан колхоз, совхозуудай энүүд манай газетэдэ толилог байдаг. Тэдэнэй дунда Бин, Прибайкалиин, Заиграйн, менай, Түнхэнэй аймагуудай оз, совхозууд бии. Бичурын айй бүхы 10 колхоз һү гүрэндэ лдаха хахад жэлэйнгээ түсэб процент дүүргэжэ, нёдондо жэнэ үеынхиһөө хоёр дахин ехэ үшааба. Прибайкалиин аймаг удалдаха түсэбөө 107 процент, райн аймаг—123 процент дүүрТиихэдэ Закаменай аймаг мяха ндэ худалдаха түсэбөө 104 ент дүүргэжэ, нёдондоной энэ хиһөө 495 центнер мяха ехээр лдаба. Түнхэнэй аймагай колуд мяха худалдаха түсэбөө мүн лүүлэн дүүргээ.

э юу харуулнаб гэхэдэ, малай шэмэ түргөөр, ехээр абажа, ша ондо абаһан уялгаяа дүүрһээ гадна, хойто жэлдэ бүри амжалта түйлаха шухала бүхы нүхэсэл мүнөө байгуулха арболомжо хүдөө ажахыдамнай гээшэ.

эд эдэ арга боломжонууд олон оз, совхозуудтамнай үшөөл хүдүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй. нһээ боложо, социалистическэ ануудай муугаар дүүргэгдэнэ, лмэриин хүсэн, мүнгэн зөөри үрэ багатайгаар гаргашалагдаКэшээлхэдэ, Баргажанай аймаг ша оной түрүүшын хахад соо центнер мяха гүрэндэ худалуялгатай юм. Июниинь нэгэмэдээгээр 3596 центнер тушаагэхэ гү, али 5 һарын туршада аяа арайхан гэжэ 46 процентдэ эб. Эдэн аймагай ажахынууд худалдаха хахад жэлэйнгээ миил 42 процент дүүргээ. Мяһү, үндэгэ абаха хоёрдохи талайнгаа уялга дүүргээгүй оз, совхозуудые үшөөшье дүрболоно. Иигэжэ зарим аймаколхоз, совхозууд ажал хэрэмуугаар ябуулжа, хэлэһэн үгэхүрэнгүй, бүхы республикаяа онь татажа байна.

рим колхоз, совхозуудай гээгэ орооһон шалтагааниинь юуб? нэр арга боломжотойшье һаа, ан уялгаяа яахадаа дүүргэнэ? Үсөөхэн бэшэ аймагуудай ийна, советскэ, ажахын орга колхоз, совхозуудай хүтэлбэгшэд жэлэй эхеэр туйлаһан алтаараа дашуурха, һанаагаа ха ябадал гаргажа, эмхидхэгээ хүдэлмэри һуларуулһан а. Шэн габьяата ажалда олоэ ажалшадые элсүүлхэ гээшэ уурын асуудал бэшэ, харин саг жэдөө ябуулжа байха шухаүүлтэртэ малай ажахын зүгышэндэ.

2. Сапунова Агния Васильевнада—Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүндэ.

3. Середкина Анна Григорьевнада—Прибайкалиин аймагай Ильинка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэртэ.

4. Сотнич Наталья Бодаевнада—Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүндэ.

(ТАСС).

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ

ССР-эй Верховно Советэй Преумэй 1960 оной июниин 4-нэй аар арбан, арбанһаа олон үхиые түрэһэн, хүмүүжүүлһэн эхэтэ «Эхэ-герой» гэһэн орден, Р-эй Верховно Советэй Президэй грамота барюулгатайгаар -герой» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргогдоо. Бурядай АССР-һээ:

Колесова Варвара Гавриловна—Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй лын шухала хэрэг мүн гэжэ партийна организацинууд, коммунистнууд, ажахын бүхы хүтэлбэрилэгшэд анхаржа байха уялгатай. Тиигэжэ хүтэлбэрилхы үүргэ шадабаряа улам һайжаруулжа, нүлөө ехэтэй болгохые оролдохо зэргэтэй.

Саашань үшөө нэгэ шухала асуудал тухай хэлэнгүй гаража болохогүй байна. Колхоз, совхозууд мүнөө квартал, һара бүри тодорхой зорилгонуудые табина. Тэдэнээ дүүргэхын түлөө эрид шанга тэмсэл эмхидхэхэ ёһотой байгаа. Гэбэшье зарим ушарта энэ хүдэлмэри тоогдоногүй, табигдаһан зорилго дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ. Энэ дутагдалые түргөөр зайсуулха хэрэгтэй. Богонихон болзорой туршада тодорхой зорилго табяад ажаллахадаа, колхоз, совхозууд арга боломжоёо дүүрэнээр ашаглаха, хүсэеэ зүбөөр хубаарилха, ажахыгаа холын хараатайгаар эрхилхэ аргатай болоно бшуу. Мүн жэлэй эхиндэ яаралгүйхэн хүдэлхэ, тиигээд жэлэй эсэстэ яараха, тэбдэхэ ябадал гарахаяа болихо ха юм.

Мүнөө хоёрдохи кварталай һүүлшын һара гараад байна. Теэд хэхэ, бүтээхэ хэрэгнай ехэ. Хахад жэлэйнгээ социалистическэ уялга республикамнай мяхаар 52, һүөөр 68, үндэгөөр 63 процент дүүргэнхэй. Энээн дээрэһээ харахада, үнгэрһэн 5 һарын турша соо хэһэнэйнгээ шэнээн ажал нэгэ һара соо бүтээхэ болонобди. Тодорхойгоор хэлэбэл, **июнь соо 65 мянган центнер мяха, 123,5 мянган центнер һү, 6 миллион үндэгэ тушааха, худалдаха зорилго** табигдана. Энэмнай түйлай ехэ хэрэг. Тиимэһээ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаха уялгатайбди. **Тэрэшэлэн июнь һарада сагаан алтан—нооһо хайшалха, гүрэндэ тушааха түсэбөө богонихон болзор соо, шанар һайнтайгаар** түгэсхэхэ ёһотойбди. Энэ талаар Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой хонишодой үүсхэл ехэ удхашанартай. Республикымнай хонишод энэ үүсхэлыень халуунаар дэмжээд, нооһо худалдаха уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ байна. Мүн хабарай тарилгые, илангаяа кукуруза тарилгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ харюусалгатай зорилго табигдана.

Эдэ зорилгонуудые дүүргэхын түлөө республикымнай хүдөөгэй ажалшад социалистическэ мүрысөө улам хүсэтэйгөөр бадаруулжа байнхай. Үдэр ерэхэ бүри түрүү хүнүүдэймнай тоо олошоржо, дүй дүршэлөөр баяжажа, ажал хүдэлмэреэ урагшатай һайнаар ябуулжа, гээгдэжэ ябагшадые урагшань, ехэ ехэ амжалтада зоригжуулна. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд олониитын түгэс хүсэтэй энэ хүдэлөөе зүбөөр хүтэлбэрилхэ уялгатай. Тиихэ зуураа хойто жэл тухай мартажа болохогүй. Мал һүрэгөө олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри мүнөөнһөө бодомжотойгоор ябуулха шухала.

Һаалишад, хонишод, гахайшад, бүхы малшадай абаһан уялгаяа дүүргэхын, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байһаниинь дамжаггүй. Тиигэбэл хүдөөгэймнай ажалшад РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй дамжуулгын Улаан тугые алдахагүй, ажалайнгаа алдар солые орон доторoо үшөө дахин суурхуулхал!

Июнь — хоёрдохи кварталай шиидхэхы һара. Бүхы хүсэ шадалаа, шэн зоригоо гарган ажаллажа, малай ашаг шэмэ абаха, худалдаха хоёрдохи кварталайнгаа дайшалхы зорилгонуудые заатагүй дүүргэе, нүхэдүүд!

АМЖАЛТААРТНАЙ АМАРШАЛНАБДИ

Кяхта

Байгша ондо гүрэндөө һү, мяха болон бусад продуктнуудые шадаал һаа элбэг ехээр худалдахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, Кяхтын аймагай «Родина» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр И. Р. Агафонов, парторганизациинь секретарь нүхэр И. Г. Бухольцев) **һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.**

Тус артелиинхид жэлэй эхинһээ хойшо **3,700 центнер һү гүрэндөө худалдажа, хахад жэлэйнгээ түсэб 129,6 процент дүүргээ.** Эндэхид үнгэрэгшэ 5 һарада үнеэн бүриһөө 755 литр һү һаажа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, һү һааляа 181,4 процентээр дээшэлүүлээ. Энэ үе соо колхозой эрхим түрүү һаалишад Валентина Савиновская үнеэн бүриһөө 1204 литр, тэрэ тоодо май һарада 272 литр һү һаанхай. Мүн һаалишад Евдокия Афанасьева, Анна Ткачева гэгшэд үнеэн бүриһөө 1228—1262 литр һү һааһан байна.

Бурядай суута революционер Цыремпил Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр А. Н. Соковиков, парторганизациинь секретарь нүхэр А. И. Пахирко) **гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 118,5 процент дүүргэжэ, 2631 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа.** Энэ артель һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо 2 дахин шахуу дээшэлүүлэнхэй.

Тэрэшэлэн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хахад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ.

С. Климов.

Хори

Аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Д. Ж. Батомункуев, парторганизациинь секретарь нүхэр Д. Ц. Жамсаранов) июниин 1-нэй мэдээгээр 1838 центнер һү гүрэндөө худалдажа, хахад жэлэйнгээ түсэб 112 процент дүүргэбэ.

Тус артелиинхид үнгэрэгшэ 5 һара соо үнеэн бүриһөө 520 гаран литр һү һаажа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, һү һаалгые горьтой дээшэлүүлээ. Тиихэдэ энэ үе соо колхозой түрүү һаалишад Жэбзэма Гармажапова, Доржима Базаржапова, Светлана Сандакдоржиева гэгшэд тус тустаа үнеэн бүриһөө 950—1055 литр һү һаагаа.

Тэрэшэлэн Хориин совхоз (директорынь нүхэр Ц. Д. Батуев, парткомойнь секретарь нүхэр С. Б. Бальжинимаев) жэлэй эхинһээ хойшо хамта 4865 центнер һү гүрэндөө худалдаад, түсэбөө болзорһоонь холо урид дүүргэбэ.

Эндэхи Анаагай совхозойхид (директорынь нүхэр Д. Ц. Цыбикжапов, парткомой секретарь нүхэр В. П. Носырев) хахад жэлэйнгээ түсэбэй ёһоор 4450 центнер һү худалдаха байһан аад, мүнөө июниин 1-дэ 4588 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байна.

Эдэ ажахынууд мүнөө гүрэндөө түсэбһөө гадуур һү худалдажа үргэлжэлһөөр.

Б. Бальжинимаев.

Түнхэн

Аймагай колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон аймагай бүхы ажалшад гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб июниин 1-дэ 101 процент дүүргэбэ. Иигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 1,9 дахин ехые гэхэ гү, али 4770 центнер мяха гүрэндөө худалданхай. «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлээ. Эдэнэр үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 2,1—2,2 дахин ехэ мяха гүрэндэ тушааба.

Абаһан социалистическэ уялганууда дүүргэхые эрмэлзэн, эндэхид мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушаажа үргэлжэлһөөр.

КПСС-эй гэшүүн Цырен-Жамса Ринчиновна Эрдынеева Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 30 жэлдэ хонишоноор хүдэлнэ. Нүхэр Эрдынеевагай отарынхид мүнөө 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаба. Зураг дээрэ: нүхэр Эрдынеева илгагдаха хурьгадые үзэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ХОЖОМДОХОТНАЙ...

Намар эртэ хүйтэржэ, хюруугай унадаг Тори, Закаменай аймагта орооһо таряа, илангаяа кукурузые хаһа саг соонь, богони болзорто тарижа, һайнаар үргүүлха гээшэ тон ехэ удхашанартай.

Энээниие хараада абажа, Хориин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузаяа 160 гектарта 6 хүдэлмэриин үдэр соо квадратно-гнездовой аргаар тарижа дүүргэбэ. Эндэ трактористнүхэр Т. Анисимовай хүтэлбэрилдэг звено эртээнһээ һайнаар бэлдэһэнэй ашаар һаадгүйгөөр, түргөөр таряа бшуу. Гадна хаа хаанагүй квадрадшье һайнаар гараа.

Харин тиихэдэнь аймагай «Красный Октябрь» колхоз хамта 180 гектарта кукуруза тариха түсэбтэй аад, тарижа эхилһээр 4—5 хонобошье, оройдоол 47 га таряад байна. Энээнэй шалтагааниинь юуб гэхэдэ, имагтал хаһа сагтань тарилгада хүсэд бэлдээгүй лээрэһээ ажалынь урагшаа ябанагүй. Кукурузашан Шагдар Балдановай даадаг звеногойхид «СКГ-6» маркын сеялкэдээ инженер Логвиной түхеэрэлгэ тодорооһон аад, хэмжүүрэй проволокые хоёр тээнь бүхэлхэ түмэр гадаһагүй байшоо. Тэрэнь РТС-тэ, колхоздошье олдобогүй. Тиимэһээ мүнөө хэмжүүрэйнгээ проволокые хоёр тээнь хэдэн хүн барижа байдаг. Теэд тэрээндэнь ажал ехэ гарана, үдэртөө мүртэй юумэ хэгдэнэгүй. Гадна квадрадшье хүсэд зүбөөр гаража үгэнэгүй ха юм.

Хэрбээ артелиинхид тарилгада эртээнһээ бэлдэжэ, тиимэ гадаһануудые РТС-тэ захяад, үгышье һаа өөһэдөө хэһэн байбалнь, иимэ тулюур байдал тохёолдохогүй һэн.

Мүн аймагай «Улаан Тори» колхоз кукурузын тарилгые баһал ехээр унжагайруулна. Түс артельдэ Цыбан Цыдыповэй звенодо жэлэй эхинһээ хойшо хэдэн хүн һэлгээ. Мүнөөшье тэндэ саг үргэлжэ хүдэлхэ хүн олдоодүй байһаар. Энээнһээ боложо, звеногойхид кукурузын тарилгада орооһоор олохон хонобошье, оройдоол 20 гектарта кукуруза таряад байна. Саашадаа баһал иигэжэ нобшоржо байбал, 130 гектар кукурузаяа хэзээ тарижа дүүргэхэ гээшэб? Хожом тариһан кукурузань хүлдэжэ магад бшуу. Энээн тушаа тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд һаналаа табиха бэзэ.

С. Павлов.

Хэзээ тарижа дүүргэхэ юм

Энэ жэлдэ үнеэн бүридэ дунда зэргээр 0,6 гектар кукуруза тарижа, һайнаар үргүүлхын тулада «Коммунизм» колхоз (Заиграй) хамта 190 шахуу гектарта энэ ургамалые тариха ёһотой байгаа. Теэд артелиинхид мүнөө кукуруза тарихаар оройдоол 150 гектар газар таһаланхай, тэрэншье хүсэд һайнаар үтэгжүүлэгдээ, элдүүрилэгдээгүй.

Мүнөө энэ колхозой кукурузашадай 2 звено тарилгадаа орооһоор аяар 6—7 хоножо байна. Тиибэшье июниин 4-нэй мэдээгээр эндэ хамтадаа оройдоод 30 гаран гектар таригдаа.

Кукурузын тарилга юундэ иитэрээ удаарпаб? Нэгэдэхеэр, звенонууд газараа, машина, техникээсэшье тарилгада ёһоор бэлдээгүй. Бүри һая Челан гэжэ кукуруза тариха 60 гектар газарые трактористнар нүхэд Филиппов, Никитин гэгшэд һүни хахалһан аад, тон муугаар, гүйхэнөөр, ехэ далантайгаар элдүүрилһэн байба. Тиимэһээ кукурузашан нүхэр А. Стрижнев тэрэ газараа дахин хахалха баатай болоо. Энээнһээ боложо, тарилгын хүдэлмэри хэдэн үдэрөөр һаатаа.

Гадна, хоёрдохёор, эндэхид кукурузын газарые ехэ хожомдожо уһалаад, тэрэнэйнгээ хатахые хүлеэжэ, ехэхэн сагаа гээгээ. Тиихэдэ звенонуудта ажалай журам тон һула, хүдэлмэридөө үглөөгүүр орой гараад, үдэшэ эртэ орошодог байха юм. Хэрбээ энэ зангаараа, иимэ нобшоор хүдэлжэ байбал, кукурузаяа бүхы июнь һара соошье тарижа дүүргэхэнь бэрхэтэй болоно бшуу.

Аймагай Карл Марксын XX партс'ездын нэрэмжэтэ колхозууд баһал кукурузын тарилгые ехэхэнээр унжагайруулжа байна.

Н. Ключерев.

УЯЛГАЯА ХЭР ДҮҮРГЭНЭБТА?

Анхархаар болоһон асуудал

Үргэн Яруына нютагта тахяа, илангаяа уһанай шубуудые олоор тэжээхэдэ тон таарамжатай газар юм. Юуб гэхэдэ, эндэ гол нуурнууд олон. Тиимэһээ эндэхи тосхон, һуурин газарнуудай ажалшад хубиингаа ажахыда галуу, нугаһа олоор баридаг болонхой.

Харин тиихэдэ аймагай колхоз, совхозууд шубуу олоор үсхэбэрилжэ, эрхим шанартай мяха, үндэгэ элбэг ехээр абахын түлөө оролдоногүй. Эгээл энээн дээрэһээ яруунынхид илангаяа үндэгэ худалдаха түсэб, даалгабаряа жэлһээ жэлдэ дүүргэдэггүй. Нёдондошье үндэгэ худалдаха түсэб, уялгаяа дүүргэжэ шадаагүй һэн.

Мүнөө жэлэй хоёрдохи квартал дүүрэхэ дүтэлбэ. Теэд энэ үе соо аймагай колхозууд, совхозууд гүрэндэ шубуунай мяха, үндэгэ тушааха, худалдаха түсэб, даалгабаряа хэр зэргээр дүүргэжэ байнаб гэжэ хараха болоо һаа, мүн лэ үнгэрэгшэ жэлэйнгээ харгыда оронхой. Мүнөө хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ яагаашье үды байха юм. Энээн дээрэһээ бодоходо, эндэхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд үнгэрһэн жэлэйнгээ алдуу дутуунуудые хараадаа абажа, тахяа, галуу, нугаһа олоор тэжээжэ, һайнаар харуулһалха, шубуунай мяха, үндэгэ ехээр худалдаха тушаа мүртэй юумэ хэнэгүй гэһэн тобшолол хэжэ болоно. Иигэжэ колхоз, совхозуудта олзо доход ехээр абтаха тон һайн арга боломжо дэмы хосоржо байхань гэмшэлтэй.

Июниин 1-нэй байдалаар аймагай ажахынууд шубуу үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб 43,1 процент дүүргэбэ. Эдэнэр имагтал шубуу олоор тэжээдэггүй дээрэһээ энэ жэлэй түрүүшын хахадта гүрэндэ 140 мянган үндэгэ тушаажа, түсэбөө миил 28,9 процент дүүргээ. Тиихэдэ хубиин ажахынуудһаа энэ үе соо 100 мянган үндэгэн гүрэндэ худалдагдаха байһан аад, бүхыдөө 56256 үндэгэн ороод байнхай. Хэрбээ бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай бүри һайнаар хүдэлөө һаа, хубиин ажахынуудһаа үшөөшье олон үндэгэнэй суглуулагдаха байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, эндэхи алба хаагшад, колхозой гэшүүд, совхозой хүдэлмэришэд үмсэдөө шубуу олоор баридаг бшуу.

Жэлэй эхинһээ хойшо үнгэрһэн 5 һара соо гүрэндэ үндэгэ худалдаха, тушааха уялгаяа «Коммунизм» колхоз миил 2,3 процент, «Знамя»—7,7 процент дүүргэбэ. «Коммунизм» колхозойхид хахад жэл соо гүрэндэ хамта 19800 үндэгэ тушаахын орондо мүнөө оройдоол 475 үндэгэ тушаагаа. Эдэнэр шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандажа, мүнөө болотор тэдэндээ типовой байра барижа дүүргээгүй байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ шубуунай тусхай байрагүй байжа, инкубаторна станциһаа абаһан 1500 дальбараагаа хэхэ газаргүйдөөд, намар болотор дэгжээхыень гэшүүдтээ, айл бүхэнэй 30—50 дальбараа хубаажа үгөө һэн. Намар тэдэнээ суглуулхадань олонхинь үхэшэһэн байгаа. Тиигээд тэдэ шубуудынь ёһоор байрагүй, муу харуулһанда үбэлжэжэ, баһа ехэхэн хоролтодо ороо. Мүнөө тус колхоздо оройдоол гушаад тахяа үлөөд байна.

Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ээзэн буса, хайша хэрэгээр хандадаг байһые эли тодоор гэршэлнэ гээшэ.

Саашадаа иимэ таарамжагүй байдалые тэсэжэ болохогүй. Үндэгэ олоор суглуулха, шубуудай мяха ехээр абахын тула нэн түрүүн тэдэндэ типовой байра бариха, энэ хүдэлмэридэ үнэн зүрхэнһөө дуратай, эдэбхитэй, дүршэлтэй хүнүүдые оложо табиха, шубуу үсхэбэрилхэдөө һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан хүнүүдые али болохоор урмашуулха гээшэ ехэхэн удхашанартай байна.

КПСС-эй райком, аймсоведэй гүйсэдхэхэ комитет ажахынуудта шубуу олоор үсхэбэрилхэ талаар яаралтай шухала хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Л. Доржиев.

Партийна ажабайдал

СОЁЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ УЛАМ ҮРГЭДХЭХЭ

«Мүнөөнэй эрхэ байдалда партийна пропагандын бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолой аймаг дотор ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа асуудал КПСС-эй Мухаршэбэрэй ранкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ тогтоолой гарахаһаа хойшо ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулагдадаг болоо, партийна эхин организацинууд ажал хэрэгээ зарим тэды һайжаруулаа гэжэ элидхэлшэ—партийн райкомой секретарь нүхэр Ц. О. Цыбиков хэлэбэ.

Эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин ажахытай нягта холбоотойгоор ябуулагдадаг болоһоной ашаар аймагай колхоз, совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудыеехээр абадаг болоо. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи кварталда мяха түшаалгаар абаһан уялга аймаг соо 111,7 процент дүүргэгдээ. Һү, үндэгэ түшаалгаар эндэхи колхоз, совхозууд зарим тэды амжалта түйлаа.

Аймаг доторхи коммунистнууд, хүтэлбэрилэгшэд, малшад эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ байнхай. 56 кружок, политһургуули, семинар эмхидхэгдээд, 959 хүн хабаадуулагдаа. 38 коммунист марксистско-ленинскэ теори бэсэ даагаад шудална. Партийна олонхи кружогууд үзэхэ программануудаа дүүргээ. Хүдөө ажахын эрдэм шудалха арадай университедтэ 250 хүн, экономикын эхин һургаал шудалха 108 кружогто 3 мянга гаран хүн һурана.

Ажалшадай дунда лекци, элидхэл ходо эмхидхэгдэдэг болоо. Жэлэй эхинһээ хойшо нютаг нютагуудтахи лекторнүүдэй бүлгэмүүд бүхыдөө 500 гаран лекци, элидхэл эмхидхэһэн байна.

Гэбэшье зоной дунда эмхидхэлэй, политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэһэн нүхэд тэмдэглээ. Энэ хэрэг илангаяа залуушуулай дунда муусa эмхидхэгдэнэ.

— Манай колхоздо комсомолшууд, залуушуулай 4 кружок байгуулагдаһан юм. Колхозоймнай һааолиин гүүртэдэхи залуушуулай пропагандистаар багша нүхэр Павлуцкая томилогдоһон аад, нэгэшье хэшээл хээгүй. ВЛКСМ-эй райком энээниие мэдэжэ байгаад, хэмжээ абаагүй,—гэжэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Г. Конев хэлэбэ.

Тэрэшэлэн аймгүйсэдкомой культурын таһагай хүтэлбэрилэгшэд шүүмжэлэгдээ. Аймагай культурын таһагта нүүдэл клуб эмхидхэгдэһэн аад, тэрэнь мүртэй юумэ хэнэгүй. Малай гүүртэ, отарануудаар кино, наада табихын орондо, тэдэнэр томо тосхонуудаар ябаад лэ үнгэрдэг байба.

Мухаршэбэр тосхондо залуушуулай бэе бэсэ һорилсохо спортын талмай түхеэрэгдэнэгүй. Һаяар залуушуулай фестивалиин үнгэргэгдэхэеэ байхада ямаршье бэлэдхэл хэгдэнэгүй гэжэ «Коммунизм» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр К. Именахоев хэлээ.

—Бурхан шажанда шүтэхэ ябадалтай тэмсэл һулаар ябуулагдана. Энээндэ зорюулагдаһан лекци, элидхэлнүүд эмхидхэгдэнэгүй,— гэжэ «Забайкалец» колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Гаврилин, аймагай газетын редактор нүхэр Д. Цыренов гэгшэд хэлээ.

«Эрдэм» совхозой 5-дахи отделениин пропагандист нүхэр А. Батомункуев дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ. Экономико шудалха кружок даагаад, хэшээлээ һонирхолтойгоор үнгэргэнэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл хэрэглэхэ, олоной шадабари болгохо хэрэгтэ анхарал табина.

Заганай хүдөөгэй библиотекые даагша Е. Брун, КПСС-эй райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша П. Белозеров, аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр Бекешев болон бусад пленум дээрэ үгэ хэлээ. Мүн КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша нүхэр Маслов дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, аймагай партийна организациин бэелүүлхэ тодорхой зорилгонууд тушаа тогтоо.

Т. Гармаев,
манай корр.

Энэ асуудал мартажа болохогүй

Партийн обкомой пропаганда, агитациин таһаг «Республика дотор бэе махабад һайжаруулгын, спортын хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ тухай» КПСС-эй обкомой, БурАССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолой ямараар дүүргэгдэжэ байһан тушаа КПСС-эй Мухаршэбэрэй райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша нүхэр П. А. Белозеровой тоосоо шагнаба.

Спортын бүлгэмүүд болон эмхинүүдэй тогтоогдоһонһоо хойшо зоной бэе махабад һайжаруулха хүдэлмэри Мухаршэбэрэй аймагта зарим тэды һайжарһан байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Бүхы предприятии, колхоз, совхозуудаар бэе махабад һайжаруулха нэгэдэлнүүд эмхидхэгдээд, 980 хүнние хөшөөлдээ хабаадуулаа. Һургуулинуудай, колхозуудай, аймагай түрүү һуури эзэлхэ олон янзын һорёон мүрысөөнүүд ходо эмхидхэгдэдэг болоо. Үнгэрэгшэ үбэлэй туршада бүхы аймаг доторнь табан янзын мүрысөөн үнгэргэгдөөд, гурбан хүн спортын нэгэдэхи зэргын, 16 хүн—хоёрдохи, 36 хүн—гурбадахи зэргын нормонуудые дүүргээ. 995 хүн ГТО, БГТО-гэй значогуудые абаха нормо тушаагаа.

1959—1960 онуудта зоной хүсөөр 1 стадион (Суулгада), волейболон—20, баскетболой—4 талмай, Никольскын, Шаралдайн дунда һургуулинуудта, «Эрдэм» совхозой дэргэдэ спортын залууд түхеэрэгдээ.

Аймаг дотороо физкультура ба спорт хүгжөөлгын талаар мухаршэбэрэйхид арга боломжоёо үшөөл хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй байна. Спортын хэрэгтэ олохон хүн хабаадуулагдаагүй байһаар. Бэе махабад болбосоруулха нэгэдэлнүүдтэхи спортын секциннүүд һулаар хүдэлнэ. Мухаршэбэрэй спортсменүүдэй техническэ шадабари үшөөл багаар ургана.

Комсомолой организаци аймаг дотороо спорт хүгжөөхэ хэрэгтэ һулаар хабаадана. ВЛКСМ-эй гэшүүдэй миил 50 процентнь ГТО-гэй комплексын нормо үгэнхэй.

Бэе махабад болбосоруулха хүдэлмэри тэндэхи һургуулинуудта дутамагаар ябуулагдана. Физкультурын багшанарай дундаһаа гансахан хүн тусхай дээдэ эрдэмтэй байба. Найман жэлэй хэдэн һургуулида, Хонхолойн дунда һургуулида үнгэрэгшэ үбэлдөө бэе махабад бэхижүүлхэ хэшээл коридор соо үнгэргэгдэһэн байна.

КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһаг Мухаршэбэрэй аймагай ажалшадай бэе махабад һайжаруулха хэрэгтэхи дутуу дундануудые дары зайсуулха тодорхой хэмжээ хараалба.

Онохойн модоной комбинадай мүрысэгшэдэй дунда нүхэр А. А. Разуваевай хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгарна. Тус бригадынхид уһанһаа модо гаргаха май һарын түсэбые болзорһоонь табан хоног урид дүүргээ. Зураг дээрэ: А. А. Разуваевай хүтэлбэрилдэг бригадынхид ажаллажа байна.

И. НИКОЛАЕВАЙ фото.

Орьёл хадануудай хоорондуур...

Закаменскһаа ерэһэн бэшэг

Шобхо үндэр хадануудай хоорондуур зурын ошоһон дардам харгы. Модо бэлэдхэлэй Хасуурта гэжэ пунктһаа Холтоһоной рудник хүрэтэр модо тээһэн автомашинанууд үдэртөө оло дахин харагдадаг. Эдэ юун машинанууд гэшэб гэжэ һонирхоо һаа, Виктор Шелеховэй хүтэлбэрилдэг бригадын автомобилистнууд үнэтэ металлай малтагдадаг шахта соо хэрэглэгдэхэ модо шэрэдэг юм.

Холтоһон тосхондо ажаһуудаг горнягууд ашаанай 5 автомашинын үглөө бүхэндэ һубарилдахыень харадаг. Тэдэ горнягуудай ажалдаа гарахаһаа холо урид Шелеховэй бригадын жолоошод Холтоһоной дабаае гаталаад, модо ашаалха газартаа дүтэлжэ ябадаг. Иигэжэ тус бригадын гэшүүд комбинадайнгаа руднигуудые хэрэгсэлэй модоор таһалдуулхагүйн тула ехэхэн ороллолго гаргадаг байна.

Комбинадай 3-дахи автобазын начальник Василий Игнатьевич Трифонов нигэжэ хөөрэнэ:

—Шелеховэй бригадынхид бүхы хүсэ шадалаа гарган ажалладаг, урагшаа һанаатай хүнүүд юм. Ажал хэрэгыень алишье талаһаань абажа хараа һаа, дутагдалтай юумэ олохонь бэрхэтэй. Хабартаа саһанай хайлажа, харгын мүүдаад байхада руднигуудная түлгын, бусад хэрэгсэлэй модоор дуталдахань гэжэ айһан байгаабди. Энэ бэрхэшээлые зүбөөр ойлгоһон жолоошоднай нэгэшье үдэр модоор дутаагаагүй.

Хабартаа харгын эгээл ехээр муудаад байхада Виктор Шелеховэй бригада һара соо дунда зэргээр 3 мянган кубометр модо шэрэдэг байгаа. Тэд Закаменск город шадар ябаһан хүн эндэхи харгын ямар байһанние мэдэхэ бшуу. Тон үгсүүр, уруудам газар хэды олон бэ. Ашаатай машиные тэрэ харгыгаар жолоодохо гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ.

Автотранспортна управлениин бусад жолоошодой энэ харгыда ехэхэн хэмжээнэй бензин нормоһоо үлүүгээр галдаад байхада, Шелеховэй бригадын гэшүүд түс бүридөө һара бүхэндэ 80—90 литр бензин арьбална. Машинануудыншье нилээд хуушарһан «ЗИС-5» маркын, бүлтадаа капитальна заһабари гаранхай. Жэшээнь, жолоошон Иван Савичев даажа абаһан машинаараа капитальна заһабариин һүүлээр 70 мянгаһаа дээшэ километр ябуулһан байна.

Нүхэр Шелеховэй бригада комунистическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ эхилһээр хэдэн һара болобо. Энэ үе соо тус бригадынхидай хэһэн бүтээһэн юумэн яһала ехэ. Һара бүридэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Мүнөө июль һарада болохоёо байһан партийн ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, үдэр ерэхэ бүри модо шэрэлгээ дээшэлүүлжэ байна.

Нүхэр Шелеховэй бригадын жолоошодтой горнягуудые шэрэдэг автобусуудай жолоошодой бригада (даагшань Николай Шпитальный) мүрысэнэ. Нүхэр Шпитальный аяар 14 жэлдэ жолоошоноор хүдэлмэрилхэ зуураа, ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Бригадынгаа хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ, Шелеховэй бригадынхидтай ана мана мүрысэнэ. Баталан абаһан уялгынгаа бүхы эрилтэнүүдые сүм дүүргэһэн али нэгэниинь илажа гараха байна. Мүрысөөнэй дүн гаргатар үшөөл үдыхэн, алинайнь илажа гарахань мэдэгдэнэгүй. Гэбэшье һаяхан Закаменск городто үнгэргэгдэһэн техническэ шалгалта дээрэ Виктор Васильевич Шелеховэй бригадын автомашинанууд һайн сэгнэлтэ абажа шадаа. Энэмнай абаһан уялгаяа муу бэшээр дүүргэжэ байһан баримтануудайнь нэгэн болоно бшуу.

А. Тарасов.

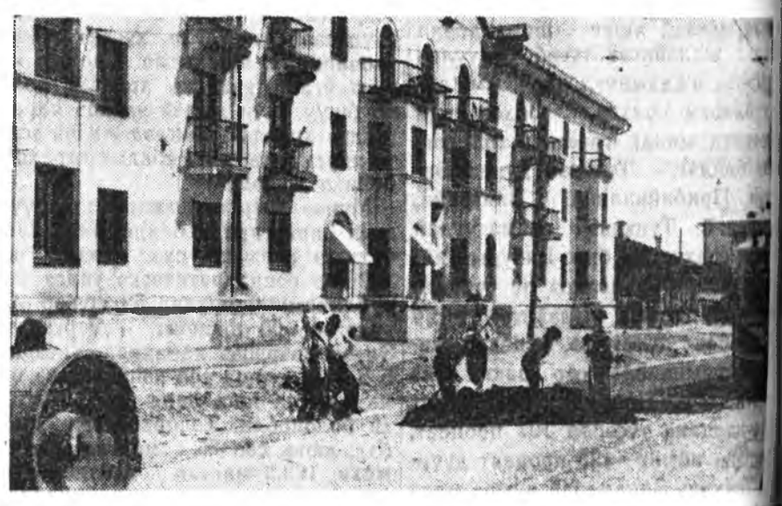

Манай республикын нинслэл хото—Улан-Удэ үдэрһөө үдэр бүри өсөн һайхан, сэбэр болоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Международная гудамжа асфальтаар хушагдажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

З. П. ПИРОГОВА: „Манай нангин уялга иимэл“

Хабарай эхин һарын нэгэ һайхан үглөөгүүр һэн. Петропавловка тосхоной зарим нэгэн айлнуудай үрхөөр баглагар сагаахан утаан баруун зүгэй һалхинда үлеэгдэн, сэнхир хүхэ огторгойдо һунан һунан тарана. Энэ үглөөгүүр Зэдын хара жабарай хасар долёон жабарлабашье, гушаад наһанай, дунда зэргын бэетэй, илдам харасатай эхэнэр мэнэ һаяхан холын гүүртэдэ ошожо ерээд, хүдэлмэридөө ошохогоо урда тээ үбшэн абаяа эдеэлүүлхэ гэжэ аяга, табагаа стол дээрээ табижа байба. Тиин уданшьегүй гэрэйнь үүдэ һулашагаар хэншьеб тоншобо...

— Энэ эртэ баһа хэниинь ерэбэб, —гэжэ Зоя Петровна дотороо һанабашье, «орожо хайрлагты» гээд урихаанаар харюусаба. Тиихэдэнь эреэн пулаадтай, хара пальтотой эхэнэр гэртэ орон сасуу, ехэл түбэгшэрһэн янзатайгаар:

— Амар сайн, Зоя Петровна,— гэжэ мэндэшэлбэ.

— Сайн, нүхэр. Хаанаһаабта!? Дээшээ һуугты,—гээд Зоя Петровна тэрэ эхэнэртээ стул абажа үгэнэ.

— Һайн даа, һайн даа. Би таниие манайда хүрыт гэжэ урижа ерэбэб. Хайрата басагамни! Басагамни ехээр халуураад байна, харгын машинаар ерэбэб,—гэжэ врачда хандана.

— Манайхин Инзагата тосхондо һуудагбди. Аймагай больница асарха гэхэдэмни аяар табяад модон юм... тэндэмнай больница үгы, абаад ерэхэ гээд, бэеынь халуунһаа түүдэгнээгээб,—гэжэ тэрэ эхэнэр арайхан лэ дуугарна.

— Зүб даа, басаганай эжы, ямаршье хүндэ хүшэр ушар болодог юм. Би мэнэ гэһээр лэ түхеэрхэб, сай уужа байгты!—гээд врач нүгөөдэ таһалга руугаа ороно.

Уданшьегүй Зоя Петровна бишыхан хайрсаг гартаа баринхай, хүрин драп пальто үмдэһэн, таһалга соохоо гаража ерээд, үнөөхи эхэнэртээ үйлсэдэг гарабад.

Тэдэ хоёр ашаанай таксида һуугаад Петропавловка — Улан-Удэ трактаар ябаба.

Уданшьегүй тэдэнэр Инзагата тосхоноо хүрэжэ ерэбэ. Һургуулиин байшангай хойнохи гэртэ ороходонь үндэр наһатай шабганса үнинэй фельдшер Екатерина Найдановна Данзанова хоёр үгтана.

Зоя Петровна тэдэнэрые мэндэшэлээд, пальтогоо тайлажа, бишыхан хайрсаг соохоо сагаан халаад гаргажа үмдэбэ. Тэндэ заахан орон дээрэ 3—4 наһатай гэмээр харахан нюдэтэй басаган хүниие соо нэбтэ хаража хэбтэнэ. Врач хажуудань ошожо, гарайнь һудаһа барижа, часаа харана, тиигээд шагнажа үзэнэ.

— Басагантнай ехээр халуураад байна. Дулаан машина хэрэгтэй. Екатерина Найдановна, колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй үглөөдэр машина үгэхэ тухай хөөрэлдэгты. Зай, басаганай эжы, би мүнөө даб дээрээ эдэ эмүүдые үгэхэм. Екатерина Найдановна хододоо үзэжэ, бэеынь халуунние бууруулха тарилга хэжэ байха. Һанаагаа зоболтогүй, бараг лэ болохо байха даа,—гэжэ врач тэрэнэй һанаа сэдьхэлыень заһана.

Тэдэнэй хөөрэлдэһөөр байтар хоёр час үнгэршэһэн байна. Теэд Зоя Петровна басаганайн дахин үзэжэ, халуунние бууруулгаха тарилга хээд, гэрһээ гаража, колхозой правлени тэдэ шэглэбэ. «Ехэл халуураа басаган байна даа. Үглөөдэр халуунние бууруулгаха, больницада абаашахаа шухала. Машина олдоһой даа,— гэжэ бодоһоор правленидэ хүрэнэ. Врач колхозой түрүүлэгшэ Багдалуб Лубсанович Мурхоновтой уулзажа, үглөөдэрэй машина тухай лабдарлаа хөөрэлдэбэ...

Долоон хоног үнгэрбэ. Үбшэлэй басаган больницада хэбтэжэ, дахин энэедэ наадатай болсо. Тэрэнэй эмнэжэ эдэгээһэнэйнь түлөө тэндэхи врач, медицинскэ сестрануудтай баярые хүргөөд, гэртээ бусахынгаа урда Зоя Петровнагай гэр тэмдэглэшэглэбэ.

Зоя Петровна һаяхан ажалдаа ерээд байба. Эхынь баяртайгаар энеэбхилэн ороходонь, «басаганиинь эдэгээ, абаашахаяа ерэбэ гэжэ ямар ехээр тэрэ баярлаа гэшэб!

— Сайн. Басагаханаа даарууны жархибат? —гэжэ Зоя Петровна тэрэниие угтаба. Теэд дулаан хүнжөөр орёогдоһон басагыень гаргаа абажа, нилээд һайжарһан шаранснь хараба.

—Басаганайнгаа һайн болоһонда баярлахадаа, танда оронгүй бусаг аргагүй байгааб. Һайн даа, Зоя Петровна, танай ороллолгын ашаа басагамни һайн болоо. Наһан сэгоошье энэ ехэ аша туһыетнай мартахагүйб,—гэжэ тэрэ эхэнэр сэдьхэлээ хүдэлэнгсэр хэлэбэ.

Зоя Петровна тэрэ эхэнэртэ хандажа: «манай нангин уялга иимэлха юм даа. Та, басаганайнгаа хүсэд һайн болотор нарилха ёһотой. Ехээр үбдэһэн дээрэһээ бэень һуултэнхээгүй байна»,—гээд энхэрэг дулааханаар энеэбхилнэ.

«Врач Зоя Петровна Пирогова гай манай нютагта ерэһэнһээ хойшо үхибүүдэй үбшэлхэ ябадал үсөөрөө байна. Эсэхэ сусахаяашье мэдэгүй, үбшэлһэн хүндэ ямаршье сэ та ошожо эмшэлдэг бэрхэ доктортой болоообди» гэжэ нютагай үбгэд, ахайшэд хөөрэлдэдэг болонхой.

Зэдын аймагай больницын главный врач З. Пирогова гурбадахи жилэ ажаллажа байбашье, ажал хөрэгээрээ арад зоной дунда алдартаа, аймагай Советэй депутадуудай нунгагдаа.

С. Табдаев.

ҺУРГУУЛИНУУДЫЕ ТҮРГӨӨР, ҺАЙНААР БАРИХА

Мүнөө үедэ һургуулинуудай урда табигдаһан шухала зорилгонуудые һуралсалай үйлэдбэриин базагүйгөөр бэелүүлхэнь бэрхэтэй байһаниинь мэдээжэ.

Хэрбээ бүхы һургуулинуудые нэгэ халааанда оруулаа һаа, һурагшадай һайнаар һураха, классһаа, һургуулиһаа гадуур ябуулагдадаг хүдэлмэриие зүбөөр, үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ арга нүхэсэл олгохо байна. Республикын һургуулинуудай 195-ниинь нэгэ халааанда, 401 һургуули хоёр халааанда, 5 һургуули гурбан халааанда хүдэлнэ. 44300 һурагшад хоёрдохи, гурбадахи халааануудта һуралсана. Долоон жэлэй эсэс болотор һурагшадай тоо нэгэ хахадаар олошоржо, 167,5 мянга болохо юм. Эдээниие нэгэ халааанда һургахын тулада 4500 классай таһалга хэрэгтэй болохо. Мүнөө дээрээ 2747 таһалга бии. Тиимэһээ энээниие бэелүүлхын тула юун хэгдэжэ байнаб?

Колхозуудай, шефтээ абаһан предприятинуудай, олониитын хүсөөр, мүнгэ зөөрсэр 1959 ондо 33 шэнэ һургуулиин байшан баригдаа, мүнөө байһан һургуулинууд үргэдхэгдэжэ, үшөө 10 классай таһалга нэмэгдээ.

Түсэбэй ёһоор энэ жэлэй сентябриин нэгэн болотор эхин һургуулиин—35, долоон жэлэй һургуулиин—15, дунда һургуулиин 6 байшан ашаглалгада үгтэхэ юм. Тиихэдэ 253 һургуули нэгэ халааанда оруулагдаха болоно.

1959 ондо Заиграйн, Мухаршэбэрэй, Бичурын, Сэлэнгын болон бусад аймагуудта һургуулинууд олоор баригдаһан байна. Заиграйн аймагта колхозуудай хүсөөр 440 һурагшадай багтаамжатай 5 һургуули, 2 хамтын байра, үхибүүдэй сад, һуралсалай 2 мастерской, 2 спортзал, географиин 4 талмай баригдаа. Мүн Мухаршэбэрэй аймагта 3 һургуули, һуралсалай 3 мастерской, спортзал гэхэ мэтэ баригдаһан байха юм.

Мүн бюджет соо гүрэнэй хараалһан мүнгөөр ехэ барилга хэгдэхэ юм. Долоон жэлэй туршада 21400 һуурытай 39 һургуули баригдахаар хараалагдана.

Гэгээрэлэй министерство, партийна, советскэ, нютагай органууд һургуулинуудые бадилгада анхаралаа һулаар хандуулна, барилгын организацинуудта шанга эрилтэ табинагүй, һургуулинуудые бариха түсэбөө тэдэнэй үргэлжэ дүүргэдэггүй байхада хэмжээ абанагүй гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглэһэн байна. Энээнэй эсэстэ 1959 ондо һургуули бариха гүрэнэй түсэб оройдоо 86,3 процент, тэдэниие ашаглалгада оруулха түсэб оройдоо 59,4 процент дүүргэгдээ. Һургуулинуудтахи хамтын байрануудые ашаглалгада үгэхэ түсэб миинхэн 26 процент дүүргэгдээ.

Байгша оной нэгэдэхи кварталда һургуулинуудые барилгаар мүн лэ шахардуу байдал тохёолдоо һэн. Иимэ һургуулинуудай барилга илангаяа мүүгаар ябуулагдана гэбэл: мяханай комбинадай дэргэдэхи 920 һуурытай һургуули (баригшань Улан-Удын СМУ, хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Морозов), Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулиин һуралсалай корпус, хамтын байра (баригшань «Бурстрой» трест, хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Майоров), Харанхын тосхондохи һургуули (баригшань совнархозой № 2 трест, хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Черныш).

Совнархозой барилгын организацинуудай (№ 2 трест, Улан-Удын СМУ, «Забайкаллестрансстрой» трест болон бусадай) һургуулиин барилгын түсэб дүүргэдэггүй ушар энэ шухала хэрэгые тэдэнэй хүсэд тоодоггүйе гэршэлнэ. Совнархозой барилгын управлени (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Сурков) һургуулинуудые үбэлэй сагта бариха хүдэлмэридэ бэлдээгүй байшоо.

«Һургуулинуудай байшангуудай, интернат-һургуулинуудай хамтын байрануудай барилгые һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи бюрогой, «Һургуулиин байшангуудые барилгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай» КПСС-эй Бурядай обкомой бюрогой 1959 оной сентябриин 29-нэй тогтоолнуудһаа Гэгээрэлэй министерство, КПСС-эй горкомууд, райкомууд, ажалшадай депутадуудай аймагай Советэй гүйсэдкомууд ёһотой тобшолол хээгүй гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглэбэ. Эдэ эмхи зургаанууд һургуулинуудай барилгын ябасаар үдэр бүри һонирхоогүй, хинан шалгажа байгаагүй, тэндэ абьяастай шанга хүдэлмэри эмхидхээгүй байшоо.

Гэгээрэлэй министерство, тэрэнэй нютагай органууд захилшын үүргээ муугаар дүүргэнэ, зарим ушарта барилгын хойнохоо хинанагүй, тэдээндэ бодото туһаламжа үзүүлнэгүй, хэтэрхэдээ хэрэгтэй документаци бэлдэлгэ, договор баталалга, барилгануудые мүнгөөр хангалгые саг дээрэнь хээгүй дээрэһээ барилгые гэдэргэнь татана.

Һургуулинуудые, интернат-һургуулинуудые барилгада бии байгаа дутагдал усадхахын, арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан болзорто һургуули, хамтын байрануудые ашаглалгада оруулхын тула КПСС-эй Улан-Удын горком, ажалшадай депутадуудай городской Советэй гүйсэдком, Гэгээрэлэй министерство, совнархоз зохихо хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Энэ жэлдэ һургуулинуудые, хамтын байрануудые бариха түсэбые дүүргэхын тула партийна, советскэ, ажахын эмхи зургаанууд мүн лэ ехэ оролдолго гаргаха болоно.

Г. Миронова,
КПСС-эй обкомой инструктор.

БУРЯТ ОРОНОЙНГОО БАЯЛИГТЫЕ БЭДЭРЭЭ

Баяр хүргэнэбди, геологууд

Закаменай аймаг республика дотороо ашагта малтамалаар эгээл баян аймагуудай нэгэн гээшэ. Эндэ элдэб үнэтэ металл (вольфрам, молибден, алта) малтадаг ехэ предприятинууд хүдэлдэг болоһоор үнинэй.

Иимэ аймагта геологическа аяншалга һайнаар эмхидхэжэ, тэрээндэ һурагшад, хүдэлмэришэд болон бусад хүнүүдые олоор хабаадуулха арга боломжо . бии. Закаменск городой Пионернүүдэй байшан 23 һурагшадһаа бүридэһэн геологуудай нэгэ бүлэгые аяншалгада бэлэдхэжэ эхилһээр үнихэн болобо.

Орон нютагайнгаа байгаалиин баялигые бэдэрэн олохын тула нэн түрүүн ашагта малтамал ямар аргаар таниха, бэдэрхэ тушаа дүй дүршэлтэй болохо хэрэгтэй. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэдэмнай Зэдын комбинадай геологуудай партийн мэргэжэлтэд ехэ туһа хүргэнэ. Тэдэнэр хэдэ хэдэн шухала темээр лекци уншажа, өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсуулһан байна. Үшөө февраль һарада бүлэгнай Нарынай, Ивановска хүндынүүдтэ гаража, газарай хүрьһэ илган таниха талаар хэшээл үнэргөө һэн. Март һарада бүри дулаахан болоод байхада, һурагшадай амаралтын үедэ эндэхи геологуудай партийн даалгабаряар Хойто Байса, Никольско гэжэ газарнуудаар аяншалжа, асбест гэжэ минералай бии байһые тодорхойлоо бэлэйбди.

Һаяар һуралсалай жэлэй дүүрэһэнэй һүүлээр аяншалгада гарахаар түхеэрэгдэжэ байгдана. Геологуудай туһалаа жа, зүбшэлтэйгөө аяншалгын маршрут табигдаа. Мүнөө бүлэгэймнай гэшүүд эльһэ хайр угаажа ашагта малтамалаа үлэгдэлые илгаа абажа һураха талаар ехэ оролдолго гаргана. Ахалагшин классуудай һурагшад Михайлов, Кугаевский, Задорожный, Андреев гэгшэ оролдосо ехэтэйгөө һуралсаха зуураа 5—6-дахи классуудай һурагшадта туһална.

Геологуудай аяншалгада бэлэдхэлэй ойрын үдэрнүүд дүүргэжэ, аяншалгаяа эхилхээр бэлдэжэ байнабди. Геологуудай бэшье аяншалгада шухала хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдые (алха, лоток, спатовка гэхэ мэтэ) дуталданабди.

Н. Марюнин,
бүлэг хүнүүдые даагша.

Манай республикын нинслэл хото—Улан-Удэ үдэрһөө үдэр бүри өсөн һайхан, сэбэр болоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Международная гудамжа асфальтаар хушагдажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Хоёр жэлэй үнгэрөөд байхада...

Һайнаар хүдэлдэг лекторнүүдэй нэгэдэл

дэм ухаанай болон политичес-
сурталые дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюз-
булгэмэй лекторнүүдэй нэгэдэл
ниосзерск городто 1958 ондо бии
ордоо һэн. Энэ нэгэдэл 32 хүн-
бүридэнэ. Тэрэнэй бии
эһоор городой ажалшадай
а лекционно хүдэлмэри эли бо-
лайжараа. Предприяти бүхэндэ
хирэ болоод лэ элдэб янзын
мүүдээр лекцинүүд уншагдажа
аг болоо.
э нэгэдэлые шахтоуправлениин
ст-консультант Анатолий Руби-
ч Золотарев хүтэлбэрилнэ.
эр Золотарев хүдэлмэреэ
бэй ёһоор ябуулдаг. Лек-
нүүдэй хүдэлмэриие түсэб-
дөө Анатолий Рубинович горо-
предприятинуудай үйлэдбэриин
зорилгонуудые хараадаа абал-
г. Тиихэдэ хүн зоной ямар те-
үүдээр лекцинүүдые шагнаха
тай байһаниие харалсадаг юм.
лээрнь городой партийна орга-
цинуудай секретарьнуудтай
шөөд, нүхэр Золотарев квартал
тиигээд һара соо уншагдаха
цинүүдэй тематикын табигдаһа-
һүүлээр булгэмэй бюро тата-
хэн ямар темээр лекци бэлдэхэ,
а ошожо уншаха байһаниие
рхойлдог. Хэн нэгэ лектортэ
ийн темэ үгэхэдөө Анатолий
инович тэрэнэй ямар темээр
и уншаха дуратай байһаниие
адаа абалсадаг. Жэшээнь,
нууд медицинскэ темэнүүдээр
и бэлдэхэ дуратай байдаг.
хэдэ багшанарта хүмүүжүүлгын
удалнуудаар лекцинүүд даалгаг-
аг юм. Тиигэнгүй аргагүй. Хү-
жүүлгын асуудалаар, илангаяа
уу үетэниие хүмүүжүүлхэ асуу-
аар багшанарһаа үлүү һайнаар
лекци уншахаб? Шахтоуправле-
олохон инспекторнүүд, техни-
энэ булгэмэй гэшүүд болон-
Нүүрһэ малталгын түрүү арга
одуд тухай, ороной түрүү шах-
нуудай ажалайнь дүй дүршэл
й лекцинүүдые эдэнэр уншадаг.
тэ-политическэ темэнүүдээр
д Золотухин, Золотарев, Нев-
ова, Жаркова гэгшэд лекци ун-
аг байна. Иигэжэ нэгэ түхэлтэй
нүүдые танижа абаад, лекци
эхэнь бэлэн, удхаараашье һайн
даг.
с нэгэдэлэй хүдэлмэриин түсэб
ахада, гансахан лекцинүүдэй
бэшэ, харин бусадшье хэмжээ-
лганууд хараалагдаһан бай-
Хэзээ, ямар хөөрэлдөө, элидхэ-
асуудал, харюугай үдэшэнүү-
радиолекцинүүдэй болохонь
б соо заатагуй бэшэлдэг.
хэдэ булгэмэй суглаанууд хирэ
болоод лэ үнгэргэгдэжэ бай-
Тэдээн дээрэ лекторнүүдэй хэ-
хүдэлмэри тухай хэлсэгдэдэг,
зонуудые гэшүүн болгожо
аг. Эдэ мэтын хэмжээ-ябуулга-
д мүн лэ түсэбэй ёһоор ябуу-
адаг байна.
артал соо гү, али һара соо
эхэ хүдэлмэриин түсэб зарим-
хубилгагдаха ушар гарадаг.
адааб гэхэдэ, орон дотор, мүн
эй дээрэ шухала хубилал-
уд боложо байдаг, парти, пра-
льствын шэнэ шэнэ тогтоолнууд

хэблэлдэ толилогдодог, ехэ ехэ суглаа хураалнууд боложо байдаг ха юм. Эдээнтэи тааралдуулан лекторнүүдэй хэхэ хүдэлмэриин түсэб һарын, кварталай дүүрэтэр нэмээгдэжэ байдаг.

Лекторнүүдэй энэ нэгэдэлэй хүтэлбэри доро городой дунда, долоон жэлэй һургуулинуудай дэргэдэ түрэлхидэи лектори хүдэлдэг. Эдэ лектори соо гансахан багшанар лекци уншадаг бэшэ, мүн түрүү шахтернууд, инженернүүд, технигүүд тусхай түсэбэй ёһоор лекцинүүдые уншадаг байна. Жэшээнь, мэнэ һаяхан булгэмэй лектор нүхэр А. Г. Золотухин дунда һургуулиин дэргэдэхи лектори соо «ухаан бодолой хүдэлмэри бар хүсэнэй хүдэлмэри хоёрой хоорондохи илгаае усадхаха тухай» гэһэн лекци уншаһан байна. Энэ лекциие тус һургуулиин һурагшанарай эхэ эсэгэнэр ехэ һонирхожо шагнаба.

— Манай булгэмэй гэшүүд бултадаа шахуу лекционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, табиһан түсэбэй ёһоор лекцинүүд уншагдажа байдаг,—гэжэ Анатолий Рубинович хөөрэнэ. Энэ жэлэй таба һара соо эндэхи городой лекторнүүд 190 лекци уншаа юм. Врачууд нүхэд Сыркина, Ильина, Жаркова, Русинова, багшанар нүхэд Гвоздарькова, Новикова, Березкина, Миронова, арадай судья нүхэр Бильтуев, инженернүүд нүхэд Осокин, Медведев, шахтер Захаренко гэгшэд удха һайнтай лекцинүүдые бэлдэжэ, арад зоной дунда уншадаг. Тиимэ дээрэһээ эдэ нүхэд городой ажалшадта ехэ хүндэтэй болонхой.

Жанна Алексеевна Березкина Гусиноозерск городто хүдэлжэ эхилһээр гурбан жэл болобо. Энэ үе соо залуухан эхэнэр городой эгээл һайн лекторнүүдэй нэгэн гэжэ алдаршаһан юм. Жанна Алексеевна «Совет хүнэй культура тухай» лекци горно-промышленна училищиин һурагшадта һаяхан уншаа. Энэ лекциеэ уншахадаа нүхэр Березкина ерээдүйн мэргэжэлтэд болохо залуу хүбүүд, басагад олониитын гуримые хайшан гэжэ сахиха ёһотойб, моральна талаараа ямар түхэлтэй байхаб гэжэ онсо тогтон хэлэһэн байна. Эндэ суглараг шад Жанна Алексеевнагай хэлэһэниие ехэ һонирхожо шагнаа. Энэ лектор ямаршье темээр лекци бэлдэхэдээ заатагуй нютагай баримтануудые хэрэглэжэ, суглараг шадые һонирхуулдаг юм.

— Нүхэр Березкинагай уншаһан лекци ехэ һонирхолтой байдаг, нютагай һайншье, муушье баримтануудые зохидоор хэрэглэн хэлэдэг. Энэ нүхэр лекци уншахадаа нэгэ зарим лекторнүүд шэнги далбагардалбагар хүудаһануудые иража харадаггүй, харин заахан саарһан дээрэ хэлэхэ юумэеэ тобшохоноор тэмдэглээд, үнэн зүрхэнһөө хөөрэжэ байгаад хэлэдэг,—гэжэ эндэхи шахтернууд нүхэр Березкина тухай хэлсэдэг байна.

Нэгэ бүлэ соо бултадаа һайн байдаггүй, муушье хүн байжа болохо гэжэ арад зон хэлсэдэг гээшэ. Лекторнүүдэй энэ бүлгэм соо лекци уншахаһаа арсадаг нэгэ хэды хүнүүд бии. Шахтоуправлениин начальнигай орлогшоор хүдэлдэг Василий Башинович Иванов энэ жэлдэ нэгэшье лекци уншаагүй. Лекци уншагты гэхэдэ, «битнай ехэ сүлөөгүй байнаб, ажалдаа дарагдашооб» гэжэ нүхэр Иванов харюусадаг заншалтай. Тиихэдэ 7/8 шахтын механик нүхэр Швец, горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Собянин лекци уншахаһаа арсадаггүй аад, үнэхөөрөө уншаха болоходоо зүрхэсэдэг, бэрхэшээдэг юм.

Хэрбээ лекци уншахадаа арсадаг хүнүүдэй үгы болоо һаа, энэ городой лекторнүүдэй бүлгэм хүдэлмэреэ бүри һайжаруулжа, ажалшадай дунда лекционно хүдэлмэри улам эдэбхитэйгээр ябуулдаг болохо байгаа. Тиихын тула бүлгэмэй бүхы лекторнүүд эдэбхитэй һайнаар хүдэлхэ, ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй һайнаар ябуулха зорилготой.

Б. ШИРЕТОРОВ.

эрдэм ухаанай болон политическэ сурталые дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна булгэмэй Сэлэнгын таһагай правлениин түрүүлэгшэ.

УРАН ГАР, НАРИН БИИРЭ

(Уран зураашадай үүсхэл тухай)

Уран зурааша нүхэд Сергеев, Рудь, Гончар, Москалев, Голованов, Баженов, Алтаев, Аюшеев, Поликарпов, Кашенов. Садыков, Соловьев гэгшэд ажабайдал шэнжэлжэ, шэнэ зурагуудые оэшэхын тула һаяшаг Зэдэ, Тори, Закаменай аймагуудаар ябаад ерээ. Эдэнэр тэндэхи хүдэлмэришэд, колхознигуудай ажал хүдэлмэритэй танилсаһан, өөһэдөө юу хэжэ байһан тухайгаа хөөрэһэн, түрүүшүүлэй габьяата хэрэгүүд, тэдэ нютагуудай гоё һайхан байгаалиие зураглан бэшэһэн һонинтой.

Аяншалгада хабаадаһан уран зураашад хаража, бэшэжэ ерэһэн юумэеэ уралан зохёожо байнад.

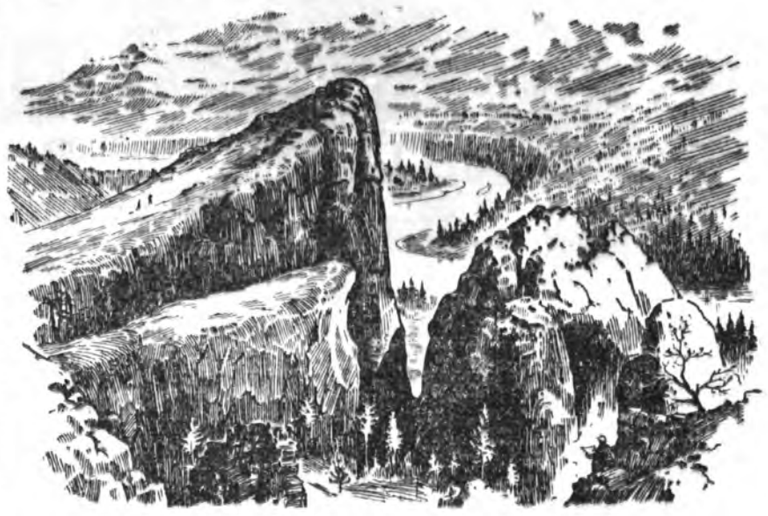

Зураг дээрэ: Закаменай хабсагай. Уран зурааша Н. Голованова этюд.

Зураг дээрэ: Торгин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой түрүү һаалишан Мария Тапхаевна Цыденова.
Н. Голованова зураг.

ЭДЭ ШҮЛЭГҮҮД ЮУНДЭ ХЭБЛЭГДЭЭГҮЙБ?

☆

(Шүлэгүүдэй шэнжэлэл)

☆ ☆

I. ЭХИЛЭН БЭШЭГШЭ ЮУ ОЙЛГОХО ЁҺОТОЙБ?

Шүлэгүүд, шүлэгүүд... Бурядай үргэн тала нютагуудһаа «Бурят үнэн» газетын редакцида үдэр бүри шүлэгүүд ерэжэ байдаг. Теэд ерэһэн шүлэгүүдые тэрэ хэбээрнь газетэдэ толилхын аргагүй, ехэнхинь үшөө һула, түүхэй, хүсэд уран һайханай зохёол болонтоогүй шахуу байдаг.

Эдир залуудаа хэншье шүлэг найруулха дуратай. Жабхалант Совет сагай хүсэндэ, сарюун һаяхан һанаан сэдьхэлдээ баалуулан, тэдэнэр шүлэг бэшэжэ туршадаг.

Энээн тухай тон . зүбөөр эхилэн бэшэгшэ В. Ринчино (Курумканай дунда һургуули) иигэжэ бэшэнэ: «Иимэ һайхан үе сагта хэн хүн досоогоо шэбшэһэнээ, бодожо ябаһаная сээжэ соohоо гаргангүй, амаа альгаараа бүглэжэ яажа һуухаб? Үгыл ааб даа тиимэ хүн». Эдэ зүйтэй үгэнүүд гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Үнэтэ сагаа барангүйгөөр, хүлһэ һалһа гоожуулангүйгөөр горьтой шүлэг яашье найруулжа һурахагүйнь мэдээжэ. Хэрбээ ямар нэгэ туһатай ашатай хэрэг хэхэм гэжэ хүн шиидээ һаа, хэнэйшье мэдэхээр, уридшалан дүй дүршэлтэй болохо ёһотой бшуу. Эмшэн хүн тусхай мэргэжэлгүй һаа, хүниие эмшэлжэ шадахагүй ха юм. Автомашинын руль жолоошон бэшэ хүн баряа һаа, машинаяа хүмэрюулжэрхихэншье, эбдэжэрхихэншье дамжаггүй.

Уран зохёол гээшэмнай мүн лэ тиимэрхүү «мэргэжэл» ха юм. Шүлэг найруулгын ёһо гуримые, поэзиин түхэл маягые шудалаагүй һаа, шүлэг бэшэжэ хэншье бирадаггүй.

Ринчиногой эльгээһэн шүлэгүүдые хаража үзээ.

Урдамнай алхалан Ленин
Урагшамнай хүтэлнэ урматай
коммунизмын гэгээ руу(?)
Арадаа (?) коммунис партияа
абажа ябана хэтэдээ:
замынь заана бшуу(!)

Энэ авторнай шүлэгэй юрэнхы гурим эбдэнэ. Энээниие шүлэг гэжэ, юрэдөө, нэрлэхын аргагүй, миин толгой холбоhон прозо болошоо.

Ёһото поэт болохын тула олон юумэ ойлгохо, шудалха хэрэгтэй. Шүлэг найруулгын теори, һургаал таба—арбаншье жэлэй туршада үзөө, шудалаа һаа, харин талаан бэлиггүй хадаа, яашье поэт болохогүй бшуу. Рифмэ, зэргэсэлүүлгэ, метафора, метоними, ритмическэ хэмжүүр болон строфика (бадаг тухай һургаал) гэхэ мэтэ элдэбын юумэнүүдые сээжэлдэн мэдэхэшье болоо һаа, тиимэ хүнэй поэт болохонь хүшэр ха юм.

Уран зохёол, илангаяа поэзи гээшэ уран һайханаар үгэлжэ хэлэһэн дүрсэнүүдһээ (образ) дулдыдаһан байха зэргэтэй. Имагтал миин тооложо томиржо гү, али юрэнхы үгэнүүдээр шашажа болохогүй гэжэ хэндэшье мэдээжэ.

Зарим эхилэн бэшэгшэдэй шүлэгүүдые гадаада талаһаань абажа харахада, «нюруу» шэнги байдаг.

Хэжэнгын дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Г. Гончикдоржиевагай шүлэгүүд «болонтод» гэһэн.

Арбанхан жэлээ дүүргэнхэйбди,
Аттестат гэршэеэ абанхайлди.
Артельхан нютагаа бусанхайбди,
Арынгаа малнууды үдэнхэйлди.

Шагнахадашье, уншахадашье барагтай шэнги. Теэд юундэ бидэнэй сэдьхэл ханганагүйб? Нэгэдэхеэр, Г. Гончикдоржиева хуушанай маягаар бэшээ. «Иигэнэбди, тиигэнэбди» гэжэ бэшэхэдэ, поэзиин шанар хэрэглэгдэнгүй һула һалашадаг.

Вождь Ленинэй заабаряар
Бүхы совет араднай
Байһан байдалаа баяжуулжа,
Бүри ехээр баяжуулхал.
Ашата Ленинэй ракетын
Алтан дэлхэйе тойроходо.

Энэ шүлэгэй дутуу дунданууды тооложо байнгүй, юрэнхы дээрээ хэр хүнэй сэдьхэлдэ хадуугдахаб гэһэн асуудал табия. Тус шүлэг дотор поэзиие һануулха гүнзэгы мэдрэлшье, хурса бодолшье үгы шахуу. Вождь тухайгаа шүлэг бү бэшэгты гэнэгүйбди, бэшэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ бэшээ хадаа, шанар һайнтай, удха түгэлдэр зохёол бэшэхэ ёһотой.

II. ИИГЭЖЭ ПОЭТ БОЛОХО ААЛ?

Тиихэдэ зарим эхилэн бэшэгшэд түрүүшынгээ шүлэгые заал һаа магтуулха дуратай. «Нютаг тухайгаа, ажал тухай, шэнэ барилгын бэлэдхэл тухай шадалаараа ханшы шамажа бэшэбэб. Юун гэжэ шалганабта даа, баһал алдуутай гээгүй һаатнай (!) һайн байгаа. Алдуутай гээ һаа, бага зэргэ хороожошье байжа, һайн шүлэг болгохыетнай найданабди»—гэжэ Яруунаһаа Дондупов Ринчин мэдүүлнэ. Эреэлэн бэшэжэрхихэдэ, эрхэбэшэ зохёол болодог юм гэжэ энэ нүхэрнай һамарна хэбэртэй. Эрдэмтэй, ажабайдалтай нягта холбоотой, дүршэл ехэтэй хүн зохёолшо болодог. Харин эхилэн бэшэгшэдэй шүлэгүүд дотор олон грамматическа, синтаксическа алдуунууд ушардаг.

Зарим нүхэднай мэдээжэ поэдүүдые һажааха гадна, зохёолнуудыень буулган бэшээд, өөрынгөө нэрэ табяад эльгээдэг.

Түгнын дунда һургуулиин 10 дахи классай һурагша Цыбикмид Бадлуев гурбан шүлэг эльгээгээ. Гурбуулан тус тустаа ондоо поэдүүдэй зохёолнууд байшоо. Монголой шүлэгшэ Б. Ябуухуланай «Һүниин зураг» гэһэн шүлэгэй гаршагые «Хабарай үдэшэ» гэжэ һэльбэхэдээд эльгээгээ. Бадлуевай «зохёолнуудые» оригиналтайнь сасуулан харая.

Унтаржа алтан наранай туяа
Уулын саана хоргодон оробо.
Уянгатай дууша шубууд замхаад,
Уряал абяагаа хатан нойрсобо.
Һара—шэмэгээ зүүжэ энгэртээ,
Одод—хашарһаа хасартаа
табяад,
Ханилһан инагаа хүлеэһэн
шэнгеэр
Харанхы һүни гараба таладаа.

(Б. Ябуухулан. «Шэнэ Монголой дуунууд». Бурядай номой хэблэл, Улан-Удэ, 1959 он, 77 хуудаһан).

Огторгойн хаяа улаанаар будаад
Орошобо наран. Үдэшэ болоо...
Уянгатай дууша талын шубууд
Уряал абяагаа хатан замхаа.
Һара (бэһэлигээ, һинхэеэ)
шэхэндээ зүүгээд,
Одод—хашарһаа энгэртээ
няагаад,
Огторгой сэнхиинэ хабарай үдэшэ
Һубарина залуушуул клуб
тээшээ.

Монголой зохёолшын шүлэг бурят хэлэн дээрэ «эхир хошоогоо» олоо гээшэ. Миин буулгажархёо гэхэш аргагүй байна, юундэб гэхэдэ, Бадлуев, «өөрын» удха «нэмээ» бшуу. Тэрэнэй «Хараса» гэжэ шүлэг мүншье тиимэ.

Иимэ бузар муухай аргаар уран зохёолой һаруул гэгээн байшангай үүдэндэ орохом гэжэ һэдэхэнээ эшхэбтэр юумэн үгы. Поэт болохоёо һанаа һаа, хүнэй «карман» руу убайгүйгөөр гараа хэһэнэй үлүү. Үнэн сэхээр, өөрын зүргэ олохын түлөө оролдохо зэргэтэй.

III. «ҺАЙНААР БЭШЭЖЭ ҺУРАХА АРГА» ТУХАЙ

«Хүндэтэ редакци! Миниий бэшэһэн энэ жаахан шүлэгтэ дутуу дунданууд олон байха гээбы даа. Хаража үзөөд, харюуень бэшэхыетнай таниие гуйнаб. Һүүлдэ 9-дэхи класай һурагша Дашиева Роза».

Даруухан, иимэ зохид бэшэгүүдые уншахадашье аятай. Иигэжэ үнэн зүрхэнһөөн оролдожо бэшэгшэдтэ туһалхадашье бэлэн,урматай. Тэрэнэй «Гайхамшагта баатаршалга» үшөө хүсэд зохёол болоодүй, уран һайханайнгаа талаар адаригтай.

Уужам тунгалаг үргэн далай
Уни бутаруулан долгёо
эбхэрүүлнэ.
Шууян шуурган ууртайгаар
үлеэнэ,
Совет хүбүүдэй һанаан тэнюун.

Эхилэн бэшэгшэдэй олонхидынь хайшан гэжэ һайнаар, шанартайгаар бэшэжэ һураха гээшэб гэжэ һанаагаа зобонод.

«Юрэдөө, һайнаар бэшэжэ һураха арга хурга байдаг юм гү, али үгы гү?—гэжэ тэдэнэр редакциин хүдэлмэришэдтэ хандана.

Эхилэн бэшэгшэд! Хүниие поэт болгохо тиимэ шэдитэй арга хурга, юрэдөө, байдаггүй. Бэлэхэнээр бэшэжэ һурахань мүншье гайтайл. Бэлэхэнээр бэшэгдэһэн зохёолнууд бэлэхэнээр мартагдашадаг ха юм. «Хэблэгдээл һаа, юуншье хэрэггүй, поэт болошохоб» - гэжэ зариман гэнэн хонгороор һанадаг. Хоёр-гурбан шүлэгүүдые али нэгэ газетэдэ хэблээ хүм, би поэт гээшэб гэжэ бэеэшье мэхэлжэ, хүниие зобоожо ябадаг ушарнууд манай байдалда хаа яа тохёолдодог даа.

Л. Н. Толстой «Воскресение» гэжэ романаа 20 гара дахин зааһангаа буулгаһан байна. А. С. Пушкин зохёолнуудаа сэбэрлэжэ, мүлижэ, зааһажа, «хайжа» хаядаг зантай һэн.

Өөрөө өөртөө ехэ эрилтэ табижа һураха гээшэ шухалын шухала хэрэг даа. Илангаяа уран зохёолдо хайша хэрэгээр хандажа болодогүй юм.

Эхилэн бэшэгшэдэй дунда Мэлс Самбуев, Матвей Осодоев гэгшэд яһала һайнаар бэшэдэг. Түрэл хэлэнэйнгээ баялигые, нугалбариие һайн мэдэхэ нүхэд гээшэ. Гэбэшье эдэнэрнай заримдаа «хэлбэлзэшэдэг», харюусалга багатай байһанһаа энэ болоно бшуу.

М. Самбуев «Шажан мүргэлдэй соносном!» гэһэн томохон поэмэ эльгээгээ.

Миниий нэрэ мэдэнэ гүт?—Мэлс
Самбуев...
Магад, иимэ һаань, холо дээрэ
гү?—Самбагай (!).
Энэшни бүри адляар дүүенэл (?)
Энэ ламбагай
гэһэлтэй.

Өөр тухайгаа бэшэхэ гээшэ аягүй юм даа. Шүлэгынь шүлэг болоогүй «саландай», задархай, прозолиг. Пабло Нерудын «Бүхэдэлхэйн домог» гэжэ поэмын маягай нүлөөн дэро дуурян бэшэгдэһэн зохёол гээшэ. Тус зохёол дотороо Самбуев шүдхэр, ороолон, үхэдэл гэхэ мэтые оло дахин дурдана. Залуу бэшэгшэ шажанда эсэргүү темэдэ хандаһан аад, темэеэ бэелүүлжэ бираагүй, имагтал зохёолынь миин шашалган, хашхараан болоод һалашоо.

Матвей Осодоев—ульһатай уянга һайнтай лирик. Тэрэнэй шүлэгүүдынь бараг зохёол боложо шадахал аад. нэгэ заа юумэн дутадаг. Энэнь юуб гэбэл, үгын оншо, нугалбари, зүйдэл гэхэ мэтэ болоно... Эдээниие «ашаглажа» һураа хадаа өөрсэ янзатай поэт болохонь дамжаггүй.

Шүлэг гээшэмнай хүнэй гүн сээжэһээ, уян зүрхэнэй булаг соohоо булангиргүйгөөр сорьен гараһан аршаан мэтэ һайхан, тунгалаг байха ёһотой бшуу. Хүнэй һанаан сэдьхэлэй дээжэ гэхэдэшье буруу болохогүй байха.

Имагтал, хүндэтэ эхилэн бэшэгшэд, уран һайхан, удха түгэлдэр шэнэ зохёолнуудаараа арад зоноо баясуулхытнай хүсэнэбди.

ВЛАДИМИР ПЕТОНОВ.

Уран зохёолшодой „среда“

Бурядай литература болон искусствын декада нёдондо жэлдэ Москвада амжалтатайгаар үнгэрөө һэн. Тэрэ сагһаа хойшо хэды һара үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Бурядай уран зохёолшод олохон зохёол—роман, поэмэнүүдые бэшэһэн, хэблэһэншье байна.

Н. Дамдиновай «Эсэгын нэрэ» (поэмэ), Б. Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай» (роман), В. Лубсановай «Танил нүхэдни» (рассказууд), К. Ильинэй «Хуһадууд шуяна нютагтамнай» (шүлэгүүд), Ц. Галсановай «Харгы» (рассказууд), Ш. Бадлуевай «Золтой хүн» (рассказууд) гэхэ мэтэ олон ондоо номуудые хэблэн гаргаа. Эдэ номууд ехэнхидээ мүнөөнэй байдалые харуулһан удхатай.

Республикынгаа уран зохёолшодой ажал хүдэлмэриие улам һайжаруулхын түлөө уран зохёолшодой Союз творческо «среда» эмхидхэдэг болоо.

Мүн энэ «среда» дээрэ завод, фабрикануудай түрүү зоч уригдажа байха юм. Тиигэжэ уран зохёолшод ажахын түрүүшүүлтэй, ажабайдалтай нягта холбоо байгуулжа шадаха ушартай болоно бшуу.

Һаяхан уран зохёолшодой Союзда тиимэ «среданууудай» нэгэн болоо. Энэ «среда» дээрэ эхилэн бэшэжэ байдаг нүхэр Булад Жанчиповай шүлэгүүд хэлсэгдээ. Теэд «среда» ганса нэгэ асуудалаар хүдэлмэреэ хизаарлаха бэшэ. Энэ «среда» дээрэ нүхэр Жанчиповай шүлэгүүдэй зүбшэн хэлсэгдэхэдэ, уран зохёолшод: Ч. Намжилов, Ц. Жимбиев, Д. Жалсараев, Ц. Дондокова болон бусад үнэтэй сэнтэй һанамжа, дурадхалнуудаа оруулжа, гансашье залуу нүхэрэй шүлэгүүдтэ бэшэ, юрэнхыдөө манай литературада байһан дутуу дунданууды хайшан гэжэ усадхаха тухай һанамжануудаа хэлээ.

Булад Жанчипов яһала бэлигтэйшье һаа, бэшэһэн шүлэгүүд соогоо мүнөөнэй ажабайдалай эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусажа шаданагүй.

Энэ зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ КПССэй Бурядай обкомой эрдэм, соёлой, һургуулиин таһагые даагша нүхэр Б. Батуев хабаадалсаа.

Гэхэтэй хамта тус «средада» республикымнай элитэ поэдүүд Ш. Нимбуев, Д. Мадасон, Ч. Цыдендамбаев гэгшэдэй хабаадалсаагүйнь гэмшэлтэй.

Удаадахи средада Бурядай литературада декадын һүүлээр хэгдэжэ байһан ажал тухай, мүн РСФСР-эй уран зохёолшодой гурбадахи пленумэй тогтоолнуудаар тус пленумдэ хабаадагша поэт Д. Жалсараев элидхэл хэхэ. Һүүлээрнь композиторнуудтай уулзалган болохо.

С. Дондупов.

МОСКВА. Ярославска вокзалай дэргэдэ. Саада тээнь айлшадай бууха үндэр байшан—«Ленинградская».
А. МАНТАЕВАЙ фото.

АЖАБАЙДАЛ—СЭСЭН БАГША

Орон доторхи библиотекэнүүдэй
алмэриин байдал, тэрээниие
жаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-
тогтоол соо библиотекэнүү-
хүдэлмэриие арадай ажабай-
ай, ажахын тодорхой зо-
онуудтай нягта холбоотойгоор
улха шухала гэжэ заагданхай.
тиин тогтоолые хараа шугам
ожо, Канскын библиотечнэ тех-
м тэндэ һурадаг бурят хүбүүд
гадые түрэл нютагтаа практи-
арахыень хоёр һараар эльгээ-
һэн. Тэдэнэр Сэлэнгын аймагай
лиотекэнүүдтэ хүдэлмэрилөө.
эхэ зуураа библиотекэнүүдэй
й жаса гуримшуулаа, каталог
аар табижа үгөө, нютагай
лшадай дунда ойлгуулламжын
алмэри эдэбхитэйгээр ябуулаа.
хөз, совхозуудай фермэ, отара,
аданууд дээгүүр ябажа, тэдэ
ушуул үнэн зүрхэнһөө хөөрэл-
уншагшадай конференци ходо
ргэдэг байгаа. Хэдэн отараануудта һурагшад Т. Башкуевай «100 эхэ хонин бүриһөө 325 хурьга абахын түлөө» гэһэн номоор уншагшадай конференци үнгэргэжэ, республикын суута хонишон, Социалистическэ Ажалай Герой Б. Т. Доржиевагай дүй дүршэлтэй хонишодые танилсуулба. Мүн Канскһаа ерэһэн һурагшад Социалистическэ Ажалай Герой П. Жалсановагай яажа һу ехээр һаадаг тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөнүүдые фермэнүүд дээгүүр үнгэргэһэн байна.

Һурагшад түрүү хонишодой, һаалишадай дүй дүршэл, онол мэргэжэл харуулһан плакадуудые өөһэдөө зураад, улаан булан, культбазануудаар олоор хадажа, ажалшадай анхарал татадаг байба.

Хоёр һарын туршада Канскын библиотечнэ техникумэй һурагшад Сэлэнгын аймагай библиотекэнүүдтэ нилээд ехэ туһаламжа үзүүлээ, өөһэдөөшье ехэ дүй дүршэл олоо.

В. Раднаев.

Республикын дээдэ, дунда һургуулинуудта мүнөө үедэ шалгалта боложо
йна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын хүгжэмэй училищиие дүүргэхэсэ
ааһан һурагша О. Кузьмина шалгалтадаа бэлдэжэ һууна.
А. БАДАЕВАЙ фото.

Аха дүү орон нютагуудаар

И. КАЛИНОВ.

Хитадай бага үндэһэ яһатан

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь майн 25—27-ной, июниин 2-ой номернуудта)

БАГА ЯҺАТАНАЙ ҺУУДАЛ БАЙДАЛ ҺАЙЖАРНА

Арадай засагай жэлнүүдтэ бага үндэһэ яһатанай һуудал байдал, соёл болбосорол эрид түргөөр һайжараа. Урдань оройдоошье үйлэдбэриин газаргүй байһан зарим бага яһатанай нютагуудта мүнөө шэнэ фабрика, заводуд мандайн бодоо. Жэлһээ жэлдэ үйлэдбэриин газарнууд урган бодоно. Үбэр Монголдо Баотоугай металлургическа комбинат, Синьцзянда—Карамейн үйлэдбэриин газарнууд байгуулагдажа байна. Томо томо үйлэдбэриин хүгжэхэтэй хамта бага үндэһэ яһатанай дундаһаа хүдэлмэришэд урган гарана. 1958 ондо бага үндэһэ яһатанай дунда 800 мянган хүдэлмэришэд тоологдоо һэн.

Бага үндэһэ яһатанай нютагуудые ороной үйлэдбэриин томо түбэй газартай холбохын тулада шоссе харгы болон түмэр зам барилгада гүрэн айхабтар ехэ мүнгэ һомолно. Мүнөө үедэ эдэ нютагуудта түмэр зам 6.300 километр газарта һунана. Бага үндэһэ яһатанай арбан долоон хотонуудай хоорондо самолёдууд ниидэдэг болоо.

Бага үндэһэ яһатанай соёл болбосоролшье гайхалтайгаар хубилжа, ондоо болоо. Тэдэнэр бултадаа өөһэдынгөө түрэл хэлэн дээрэ ном уншаха эрхэтэй болонхой. Үндэһэтэнэй эхин һургуулинуудта һурадаг шабинарай тоо 9 дахин олон болонхой.

Бага яһатанай нютагуудта партийна болон комсомолой эдэбхитэдэй тоо олошорно. Мүнөө үедэ хахад миллион коммунистнууд, миллион шахуу комсомолшуд тоологдоно.

ШЭНЭ ЗАМААР

Юньнань провинцида хори гаран элдэб бага яһатан ажаһуудаг. Шэнэ ёһоной байдал эрхилжэ, социализмын замаар дабшаха ябадалдаа тэдэнэр хитад арадайнгаа аха дүүгэй халуун туһаламжые үдэр бүхэндэ үзэжэ байдаг. Юньнань провинцида ажаһуудаг 18 миллион хүн зоной гурбанайнь нэгэ хуби бага яһатан болодог. Тэдэнэр дүрбэ мянган километр һунадаг хилые зубшаадшье, мүн провинциин энэ тэрэ хубидашье оршонхой.

Эдэ бага үндэһэ яһатанай зариманиинь мүнөө хэдэхэн жэлэй туршада хүгжэлтын айхабтар ехэ алхам хээ. Хэрбээ урдынгаа янзаар байха болоо һаа, тэдэ үндэһэ яһатан мүнөөнэй шэнэ социалис байдалда хүрэтэр хэдэ мянган жэл болохо юм һаабза.

Юньнань провинцида оршодог Цуцзянай бэеэ дааһан округто үндэр һарьдаг ууланнуудай хоорондо Цуцзян голые зубшаад, лису гэдэг яһатан һуудаг юм. Тэдэнэр тоогоороо зуушье мянга болодоггүй.

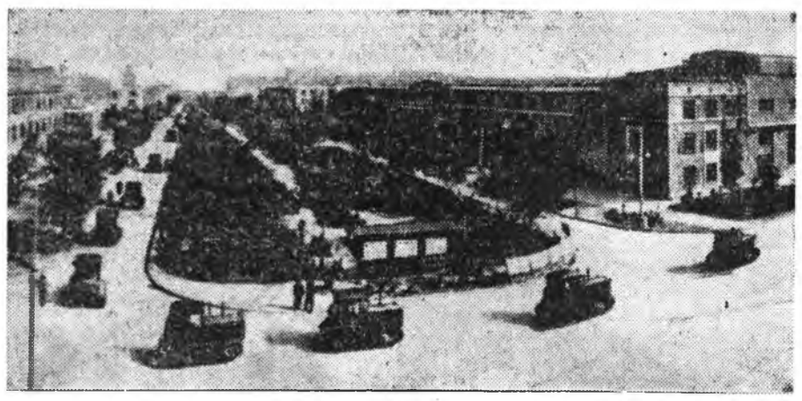

Хэдэн зуун жэлэй туршада лису яһатан номо һаадагаараа агнуури хэжэ, хоолойгоо тэжээжэ ябадаг байгаа. Хадын хоорондо тэгшэ талмай оложо, модон анзаһаар газар элдэдэг һэн ха. Үгытэй ядуу гээшэнь болзор боомтогүй бэлэй. Хоолостон хубсаһаар гоёдог, юрэнхыдөө ангай арһа хэдэрээд ябадаг байгаа. Һуниндөө дулаан байхын тулада галаа түлижэ хонодог һэн. Эдэ яһатан оройдоо үзэг бэшэг гэжэ мэдэхэгүй, модон дээрэ тэмдэг хэжэ, энэ тэрэ юумэеэ мэдэлсэдэг бэлэй. Орьёл ехэ хада ууланнуудаар хүреэлэгдэжэ, оронойнгоо бэшэ яһатанһаа холо зайдуу һуудаг дээрэһээ лису яһатанай олониитын хүгжэлтэ яаха аргагүй гээгдэһэн байгаа.

Хитад ороной эрхэ сүлөөгөө гартаа абажа, шэнэ байдал байгуулжа, аха дүү бага яһатанаа сүлөөлһэнэйнь һүүлээр лису үндэһэтэн богонихон болзор соо хугжэлтын ехэхэн алхам хэбэ. Байра байдалынь мүнөө танигдашагүйгөөр хубилаа. Лису яһатанай бэеэ дааһан округто 1958 ондо арадай хорин коммуна эмхидхэгдээ һэн.

Лису яһатан коммуна болоод ямар һуунаб гэжэ харахын тулада, «Нэгэдэл» гэдэг коммуные жэшээ болгон абая. Цуцзян голой зүүн эрьедэ Билосюешань уулада һуудаг лису яһатанай 1212 үрхэтэ айл энэ коммуна болжо тогтонхой юм. Оньһон техникээр ажалаа хэжэ, бултадаа нэгэ хүнэйнгөө түлөө, хүн бүхэниинь хамтынгаа түлөө оролдоһоной ашаар тэдэнэр ажалайнгаа хүсые абажа, үе дээрээ үндыжэ, борьбо дээрээ бодожо шадаа.

Урда тээнь лису үндэһэтэн зоболон гашуудал тэсэдэг, үгытэй ядуу байдалда байдаг бэлэй. Ядажа ерэхэдээ зарим түрэлхид өөһэдынгөө үхибүүдые худалдадаг, бэеэ хорложо аладаг байгаа. Газараа модон анзаһаар хахалдаг, модон хүрзээр элдэдэг һэн. Бүри ная болотор хадагдаһан талхаяа модоор тоншожо, сохидог бэлэй.

Хуушанай энэ байдал мүнөө бүсахагүйгөөр ошон ошоо. Модон анзаһанай орондо шэнэ оньһон машинануу бии болоо. Арадай коммунын элдэхэ газар үргэдхэгдэжэ, талха таряанай ургаса һайжараа.

Лису яһатан «худэлмэришэн» гэдэг үгые оройдоо мэдэдэггүй байһан юм. «Нэгэдэл» гэһэн арадай коммуна тогтоһоор үйлэдбэри байгуулжа эхилһэн байна. Мүнөө коммунын 200 хүн лису яһатанай түүхэдэ эгээн түрүүлэн худэлмэришэн гэһэн хүндэтэ нэрэдэ хүртэнхэй.

Энэ коммунада 12 столово бии юм. Тэндэ лису үндэһэтэнэй коммунын 5 мянган гэшүүд эдеэлнэ. Иигэжэ һэргэн бодоһон лису үндэһэтэн шэнэ ёһоор ажаһууна, шэнэ ёһоор ажаллана.

НҮҮХЭЕЭ БОЛИЖО, ҺУУРИН БАЙДАЛ БАЙГУУЛНАД

Хитадай бага үндэһэ яһатанай 2 миллионһоо дээшэ түлөөлэгшэд—нүүдэл байдалтай малшад мүнөө нэгэ газартаа һуурижан тогтоод байна. Нэмжээ талын дунда шэнэ тосхон айлнууд тогтожо, эмнэлгын газар болон һургуулинууд, магазин болон кинотеатрнууд байгуулагдана.

Нүүхэеэ болижо, һуурин байдалтай болоһон бага үндэһэ яһатандаа гүрэн туһаламжа болгон мүнгэ зөөри үгэнэ, гэр бараа бариха модо хэрэгсэл болон машина зэбсэгээр хангана. Иматтал һүүлшын дүрбэн жэлэй туршада Үбэр Монголой малшадта гэр байра барихынь, худаг малтахынь, уһа бүлэхэ түхеэрэлгэ тодхохынь, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудые байгуулхынь тулада 3 миллион шахуу юань мүнгэ гүрэн һомолһон байна.

Синьцзян-Үйгүүрэй бэеэ дааһан областьдо нүүдэл байдалтай зонуудай байрлаха 2 мянга шахуу тосхон һууринууд бодхоогдоо. Ганьсу провинцида гансахан 1959 ондо 10 мянга шахуу гэр байшан баригдаһан байна. Цинхай провинциин олохон малшад нэгэ газартаа һуурижажа түбхинөө.

ТҮРЭЛ ХЭЛЭН ДЭЭРЭЭ

Сүлөөрхын урда тээ Хитадай бага үндэһэ яһатанай һуудал байдалшье, соёл болбосоролшье айхабтар гээгдэнхэй байһан юм. Олохон үндэһэтэн өөһэдын үзэг бэшэггүй байһан юм.

Хитадай зарим бага яһатан, жэшээнь, монгол, түбэд, үйгүүр, тайцууд гэгшэд хугжэлтынь түүхын үни удаанай ябаса соо бии болоһон өөһэдын үзэг бэшэгтэйшье һаа, өөрынгөө үндэһэн хэлэн дээрэ ном гаргажа, зохёолоо барлажа шадаггүй байһан юм.

1949 он болотор Хитадта бага үндэһэ яһатанай хэлэ шудалдаг нэгэшье эмхи зургаан байгаагүй юм. Мүнөө үедэ орон дотор урдань үзэг бэшэггүй байһан арбан үндэһэтэдтэ үзэг бэшэг бии болоо. Бага үндэһэ яһатанай хэлэ шудалха институдһаа гадна, хитадай гол түлэб ехэшэг яһатанай һуудаг провинцинуудта бага яһатанай хэлэ шэнжэлхэ нютагай арба найман эрдэмэй газар худэлмэрилнэ.

Арадай засагай жэлнүүдтэ орон дотор бага үндэһэ яһатанай хэлэн дээрэ ном гаргадаг 12 хэблэлэй газар байгуулагданхай. Имагтал һүүлшын зургаан жэлэй туршада эдэ хэблэлэй газар монгол, түбэд, үйгүүр болон чжуан хэлэн дээрэ 9 мянгаһаа үлүүтэй ном 80 миллион хэһэгээр гаргаһан байна. Мүнөө гансахан Түбэд орондо түрэл хэлэн дээрэнь 11 газетэ, журналнууд хэблэгдэнэ.

Хэблэгдэдэг номууд янза янзын байха юм. Бага үндэһэ яһатанай хэлэн дээрэ марксизм-ленинизмын томошог зохёолнууд, Мао Цзэ-дунай зохёолнууд оршуулагдан гарана.

Хитадай бага үндэһэ яһатанай дунда коммунистическэ партиин сурталые нэбтэрүүлхэ номууд тон ехэ һайшаалтайгаар угтагдадаг. Хэдэ миллион уншагшад советхитадай хани нүхэсэлэй бата бэхи байлгада зорюулагдаһан, Советскэ Союзай туйлалтые харуулһан номуудые һонирходог байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) **Хитадта эгээн түрүүшынхеэ бодхоогдоһон Лоянай тракторна завод.**

Наньнин городой туршалгын станцинин худэлмэрилэгшэд ананасай баян ургаса хуряажа байна.

Бай арадай үхибүүн.

Учжумуциньскагай тала. (Үбэр Монгол). Сүлөөтэй сагтаа.

Эдэ зурагууд «Дружба» журналһаа буулгагдаба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ХИЛЫН САНАҺАА

Советскэ Союзай дурадхалнууд һайшаагдана

НЬЮ-ЙОРК, июниин 5. (ТАСС). Дэлхэйн гүрэнүүдэй буу зэбсэгээ бултадаа, хүсэдөөр хуряаха асуудалаар Советскэ правительствын оруулһан шэнэ дурадхалнуудые ООН-эй гэшүүн оронуудай олонхи делегаци һайшаагаа. Советскэ Союз буу зэбсэг хуряаха үүдэ нээбэ гэжэ ООН-эй дипломадууд, журналистнууд хэлэнэ. Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнууд Генеральна Ассамблейн удаадахи сесси дээрэ олон оронуудай хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой гэжэ Ази, Африкын хэдэн оронуудай түлөөлэгшэд ТАСС-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ.

Америкын самолёт Хитадай хилэ дабана

ПЕКИН, июниин 5. (ТАСС). Мүнөөдэр американска сэрэгэй самолёт Гуандун провинци дээгүүр Хитадай Арадай Республикын агаарай хилые дабажа ороо гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ. Америкын сэрэгэй самолёдой будуулиг ааша гаргаһанай һүүлээр КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерство саашадаа иимэ ушаралнуудые болоулхые тэдээндэ дахин шангаар һануулаа.

Фашистнууд Карл Марксын хүүр дээрэ элдэбээр аашалба

ЛОНДОН, июниин 6. (ТАСС). Карл Марксын хүүр хаража, хамгаалжа байдаг бүлэгэй түрүүлэгшэ Эндрью Ротштейн ТАСС-эй түлөөлэгшэдэ иигэжэ мэдүүлээ:

Үсэгэлдэр үглөөгүүр танигдаагүй нэгэ барга мунхаг амитан Хайгейтскэ кладбищида гүйжэ ороод, Карл Марксын, гэр бүлынхидэйнь хүүр дээрэ табигдаһан памятник дээрэ хас тамга зураа, уг гарбалыень доромжолһон лозунгнуудые немец хэлэн дээрэ бэшээ.

Мүнөө хэдэн зуу миллион хүнүүдые зоригжуулжа байһан гэгээн ухаата агууехэ Карл Марксын дурасхаалые олон миллион социалистнууд, коммунистнууд зүрхэндөө хадагалжа ябадаг. Зүрхэгүй, аймхай амитадай муухай аашаһаа Маркс тухай дурасхаал һэншье гэхэгүй.

Марксын хүүр хаража, хамгаалжа байдаг хүнүүд фашистнуудай энэ муухай аашада зэбүүсэн хандахые бүхы оронуудай олониитые уряалаа.

Африкын дүрбэн республика Франциин мэдэлһээ гараха хүсэлтэй

ПАРИЖ, июниин 6. (ТАСС). Франциин республикада харьяатай Африкын дүрбэн гүрэнэй — Заанай яһата эрьеын, Дагомейн, Дээдэ Вольтын, Нигериин толгойлогшод бултадаа Франциин республикаһаа маанадай толгойлдог гүрэнүүдые гаргахые гуйнабди гэһэн мэдүүлгэ президент де Голльдо барюулаа. Бэеэ даанхай, сүлөөтэй гүрэнүүд болоходоо ООН-эй гэшүүндэ орохо хүсэлтэй байһанаа тэдэнэр хэлээ.

Тэдэ гүрэнүүдэй Франциин республикаһаа гараха, бэеэ даанхай болохо тухай мэдүүлгэ Франциин толгойлогшодые мэгдэхээгээ, бахардуулаа гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ. «Франциин колонизаторнуудай Африкада бодхооһон бүхы хаалтануу удаа дараалан унажа байна. Бэеэ даанхай болоһон Гвинейн Республикын адли эрхэтэйгээр хэлсээ хэе гэхэдэнь, де Голлиин арсаһан дээрэһээ Африкын гүрэнүүдэй Франциһаа гарахань түргэдөө. Францида харьяатай Африкын гүрэнүүд—Чад, Конго, Африкын Түб Республика, Габон мүн лэ Францида мэдэлтэй байха дурагүй болоо гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ.

Англиинхид айлшадтаа һонёо буураа

НЬЮ-ЙОРК, июниин 6. (ТАСС). «Англида америкынхидтэ эсэргүү һанал бодол улам ехээр орьёлно» гэжэ гаршаг тай мэдээсэл соо «Нью-Йорк Таймс» газетын корреспондент Миддлтон иигэжэ бэшэнэ:

«Зүүн, Баруун таланнуудай хоорондохи хэлсээндэ һаад ушаруулхые хүсэдэг Холбоото Штадуудай хара һаналда Макмиллан эсэргүүсэхэ ёһотой гэһэн лейборист Уорбиин эрилтэ мүнөө үедэ Англиин олонхи хүн зоной һанаа бодолтой тааруу. Олонхи зоной энэ һанал бодол Холбоото Штадууд Англи хоёрой хоорондохи харилсаае муудуулжа болохо. Дээдэ тушаалтадай зүблөөнэй хойшолһон, «У-2» самолёдой СССР-эй хилэ дабаһан, обороный министр Гейтсын захиралтаар дайшалхы тревогонуудай үнгэргэгдэһэн ушарнууд бултадаа лейбористнуудай парти соо булаатай байһан гал носоогоо—америкынхидтэ эсэргүү һанал бодол һүжэрөөгөө.»

Манай делегаци Женевэдэ ерэбэ

ЖЕНЕВА, июниин 6. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэхэ арбан гүрэнэй комитедэй худэлмэридэ хабаадалсахаяа В. А. Зорин толгойлогшотой советскэ делегаци мүнөөдэр удын хойно Женева ерээ.

Делегациие угтаһан советскэ болон хариин гүрэнүүдэй хэблэлэй түлөөлэгшэдэй, мүн тусхай тушаалта хүнүүдэй урда В. А. Зорин иигэжэ мэдүүлээ:

«Буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэхэ арбан гүрэнэй комитет үглөөдэрһөө дахин худэлмэрилжэ эхилхэнь. Гүрэнүүдэй бултадаа, хүсэдөөр буу зэбсэгээ хуряаха договорой шухалын шухала асуудалнуудаар Советскэ Союзай оруулһан шэнэ, гүнзэгы удхатай дурадхалнууд тухай һаяхан Москвада болоһон пресс-конференци дээрэ Н. С. Хрущев хэлээ. Хэдэн олон оронуудай тэрэ тоодо баруун ехэ гүрэнүүдэй дурадхалнуудые хараадаа абаһан тэдэ дурадхалнууд арбан гүрэнэй комитедэй эхилхэеэ байгаа худэлмэридэ ашатай туһатай байхань дамжаггүй. Улас-хоорондын ёһотой һайн хиналта доро буу зэбсэг бултадаа, хүсэдөөрнь хуряаха тухай хэлсээ һаядаа хэхын түлөө эршэмтэйгээр оролдохые Советскэ Союзай правительство манай делегацида даалгаа. Арбан гүрэнэй хамтын комитедтэ хабаадаг баруун оронуудай түлөөлэгшэд мүн лэ ашатай үрэтэй хэлсээ хэхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоһой гэжэ найдаха дурамнай хүрэнэ. Гэбэшье буу зэбсэг хуряаха, дайн байлдаа болюулха харгыдамнай хаалта табидаг хүсэнүүд үшөөл дэлхэй дээрэмнай бии байна. Арадуудай айхабтар ехээр хүлеэжэ, найдажа байһан дээдэ тушаалтадай зүблөөе тэдэ хүсэнүүдэй хойшолтатаһаниинь мэдээжэ. Буу зэбсэг хуряаха тушаа маанадай хэлсээндэ уласхоорондын шахардуу шангаа байдал һуларуулха дурагүй дайсадай һаад ушаруулха болоо һаань, ехэл гэмшэмээр, шаналмаар байна».

Арбан гүрэнэй комитет тодорхой, ашатай туһатай шиидхэбэри гаргаха аабза гэжэ бүхы дэлхэйн арадууд найдана. Бидэнэр тэдэнэй хүлеэһэн, хүсэһэн шиидхэбэри гаргаха ёһотойбди. Буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэхэ комитедтэ оролсоһон бүхы арбан гүрэнэй делегацинуудай үнэн зүрхэнһөө хэлсээ хэхэеэ оролдоо һаань, арадуудта ашатай туһатай шиидхэбэриин гаргадаха байһаниинь найдамтай гэжэ В. А. Зорин хэлээ.

Японой ажалшадай тэмсэл үргэлжэлһөөр

ТОКИО, июниин 6. (ТАСС). Япон США хоёрой «Аюулгүйн договорто» эсэргүү тэмсэл эмхидхэхэ национальна совет июниин 11-дэ, Сагаан байшангай хэблэлэй хэрэг эрхилхэ секретарь Хэгэртиин Токиодо ерээд, хоёрдохёо үнжэжэ байхада, США-гэй президент Эйзенхауэр Япон руу бү ерэг гэһэн эрилтэтэй бүгэдэ ниитын демонстрации үнгэргэхэ гэжэ шиидхээ. Тэрэ Советдтэ 4 миллионһоо үлүү гэшүүдтэй 2 мянга гаран ниитын болон политическэ эмхи зургаанууд ородог юм. Советдэй шиидхэбэриин ёһоор, Эйзенхауэр Япон руу бү ерэг, Холбоото Штадуудтай хэгдэһэн сэрэгэй хэлсээ болюулха гэһэн эрилтэтэй япон арадай худэлөөнэй шэнэ долгин июниин 11-һээ 18 хүрэтэр бүхы гүрэн соогуур эбхэрхэ, дэлгэрхэ. Демократическа партинуудай, профсоюзуудай, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай һанамжаар США-гэй хэһэн сэрэгэй хэлсээ болюулха, Кисиин правительство тушаалһаань буулгаха гэһэн эрилтын бэшэгүүд доро гар табилга эмхидхэгдэхэ.

Эйзенхауэрые Япон руу ерүүлхэгүй, Холбоото Штадуудтай хэһэн сэрэгэй хэлсээ болюулха зорилготой тэмсэлдэ мүн консервативна партиинхидшье оролсожо эхилээ.

Япондо боложо байһан буһаагаан, худэлөөн Холбоото Штадуудай зонхилхы хүнүүдтэ амар заяа үзүүлнэгүй. «Япондо боложо байһан ехэ худэлөөн президент Эйзенхауэрай Япон ошожо хэхэ хэлсэлэ эртээнһээ буруутуулба гээшэ ха гэжэ США-гэй ахамадууд шэбшэнэ, һэжэглэнэ» гэжэ Киодо агентствын Вашингтондо байдаг корреспондент мэдээсэнэ.

Кенидэ байдал улам шангадана

ЛОНДОН, июниин 6. (ТАСС). Лондоной газетэнүүдые уншахада Англиин колони Кенидэхи байдал улам шангадажа байна гэжэ ойлгоохоор.

Кениин арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө худэлөөс дараха зорилгоор хэдэн жэлэй туршада Англиин сэрэгүүд хүсэ хэрэглэжэ байгаа. Кениие шэнэ конституцитай болгохо тушаа асуудал хэлсэжэ үзэхэбди гэжэ Англиин засагаархид найдуулаад, хахад жэлэй урда тээ тэндэхи шахардуу байдал халта һуларуулһан юм. Гэбэшье Англиин колониуудай министерстзо болон Кениин нютаг зоной түлөөлэгшэдэй хоорондохи хэлсээн ямаршье үрэгүйгөө үнгэрөө һэн. Юундэб гэхэдэ, колониуудай министерство Кениие бэеэ даанхай гүрэн һаядаа болгохо дурагүй байшоо. Тиихэлээрнь Кениин арад өөһэдөө эрхэ сүлөөгөө олохыг түлөө тэмсэлдэ бодожо эхилээ.

Кениин хоёр ехэ район нилээн шанга байдалтай болонхой. Тэрэнь руу полициин частьнууд эльгээ дээд, суглаа, митингнүүд хоригдонхой.

Һаяхан тогтоогдоһон «Кениин Африканска национальна Союзай» гэ гэ эшые Кениин засагаархид мэдэрхэеэ арсаа гэжэ Лондондо мэдээжэ болоо.

Баруун Германида фашистнууд үймэлдэнэ

БОННН, июниин 6. (ТАСС). Баруун Германиин Виндсгейм городойхид фашистнуудай олиггүй олоороо суглархые хараа. СС-эй частьнуудта алба хэһэн 1300 фашистнар тэндэ сугларааа. Тэдэнэр пиво уудаг газарнуудаар ябажа, фашис дуунуудые зоргондоо дуулалдаа. Жэшээнь, «Адольф Гитлерэй дуратай хара гварди гэ гэ эшэбди» гэһэн дуу тэдэнэр дуулаа. Фашистнарай бүдүүлиг муухай аашануудта зэбүүрхэһэн городой хүн зоной хандахада полициинхид тиимэ дуунууд хоригдоогүй юм гэжэ хэлээ.

«Адольф Гитлер» гэжэ харуулай отрядуудай командир, СС-эй обергруппенфюрер Зепп Дитрих тэдэнэй «уулзалга» дээрэ байлсаа. «СС-эй сэрэгүүдтэ алба хэһэн тэдэ хүнүүд Дитрихые айхабтараар амаршалаа» гэжэ ДПА агентство мэдээсэнэ.

Виндсгейм городто болоһон «уулзалга» түрүүшын уулзалга бэшэ. Баруун Германиин засагаархидай фашистнуудые зоргондонь орхиһон дээрэһээ дайнай һүүлээр тиимэ уулзалганууд 6 дахин болоһон байна.

Редакторай орлогшо С. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Газетые захилга 1960 ондо үргэлжэлһөөр

Хэлхеэ холбооной конторо, отделени, почтальон бүхэн, РТС, совхоз, колхоз, предприяти, эмхи зургаан болон һургуулинуудтахи хэблэл тараадаг олониитын түлөөлэгшэд захил абана.

ГАЗЕТЭ ЗАХИХА ҮНЭ СЭН:

6 һарын —30 түхэриг, 3 һарын—15 түхэриг, 1 һарын—5 түхэриг.

Шамдажа захиит „Бурят үнэн" газетээ!

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, информации—35-14, культуры—34-05, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-00, бухгалтерия—37-[illegible]. Для междугородных переговоров—16

Н01868. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5187.